

VGO media

Een hoge leeftijd bloeit als wijn van oude datum

december 2013

nr. 87

**De Publieke Omroep
vertelt de verhalen**



**Hoe komt die dekkingsgraad
van PNO Media toch zo laag?**

VGOMedia Magazine is het kwartaalblad van de Vereniging van Gepensioneerde medewerkers van de Omroep en andere Media.

Bestuur VGOMedia

Voorzitter: Arie Smit
 Vice-voorzitter: Ynskje van den Brakel Visser
 Secretaris: Madelon van Waart
 Penningmeester: Henk Petiet
 Bestuursleden: Cor van Dijk, Oda van Ginneken, Bob Ris

Postadres VGOMedia:

Brinklaan 137, 1404 GD Bussum
 bestuur@vgomedia.nl

VGOMediaMagazine

Redactie: Govert van Brakel, Louis van Hatten (vormgeving), Willem Hekhuis (eindredactie), Bas Nieuwenhuijsen, Hans Wentholt

Medewerkers aan dit nummer:

Erik Boshuijzen, Cor van Dijk, Oda van Ginneken, Henk van der Horst, Henk Petiet, Barend de Ronden, Arie Smit, Gerard Timmer, Leo Witkamp

Druk: Drukkerij neo print vof, Soest

Postadres redactie

VGOMedia Magazine: Waterhoen 5, 3831 HT Leusden
 magazine@vgomedia.nl

De vereniging onderhoudt ook een actuele website: www.vgomedia.nl

Redactie: Ellen Mulder (technisch beheer), René Teunissen (eindredactie) website@vgomedia.nl

Overzicht ontwikkeling dekingsgraden

	31-12-2011	30-06-2012	31-09-2012	30-06-2013	31-10-2013	Korting in % per 1-04-2013
ABP	94	90	97	97	106	0,5
Zorg en Welzijn	97	92	99	101	109	n.v.t.
Zorgverzekeraars	107	106	110	108	115	n.v.t.
Architectenbureaus	92	89		99	109	2,8
Werk en Integratie	95	93	99	100	109	n.v.t.
Grafische bedrijven	99	96	101	99	107	n.v.t.
PNO Media	91	89	95	98	107	3,4

Vereiste dekingsgraad om meer korting te vermijden: 104,2 per 31-12-2013

Een vergelijking van de dekking van een aantal pensioenfondsen: de twee 'grote' en enkele met PNO vergelijkbare. Het verloop van de dekingsgraad van PNO kan worden gevolgd op de website www.vgomedia.nl.



Voorpagina: Tom Janssen
www.tomjanssen.net

Inhoud

Pensioenen		Ingezonden	27
Van de voorzitter	3	Grote kerstpuzzel	30
Met de kennis van nu...	4		
De vragen van Theo Joosten	17	En verder	
Brief aan de Kerstman	21	NOS nieuwsfragmentenkanaal	6
Uit de Deelnemersraad	29	Zo vader, zo zoon:	
		Feike en Peter ter Velde	8
Rubrieken		De Frisse Blik:	
Wat ons van het hart...	7	Gerard Timmer	12
Kerstcolumn van		Verslag van de	
Henk van der Horst	22	Algemene Vergadering	18
Overleden leden	24	ONVZ en de	
Boekbespreking	25	Levensindekliniek	28
Dankbetuigingen	26		

Van de voorzitter



Participatiesamenleving

Tijdens het congres van het genootschap Onze Taal vond een kwart van de 1400 aanwezigen het woord 'participatiesamenleving' het woord van 2013. Zelf stemde ik op het woord 'afluisterschandaal'.

Schandaal versterkt mooi

het schandalige van afluisteren. Met de participatiesamenleving kan ik ook uit de voeten. Iedere burger neemt immers deel aan de samenleving en levert zijn of haar bijdrage. Als de politici ons oproepen tot participatie betekent dat dat onze inzet nodig is om het meestal financiële probleem op te lossen.

Vrij Nederland zette de uitspraken van een aantal toonaangevende politici op een rij: 'de zorgzame samenleving' van Elco Brinkman, 'een participatiesamenleving' van Wim Kok, 'de participatiemaatschappij' van Jan Peter Balkende en uit de troonrede van dit jaar 'verantwoordelijkheid nemen' in de participatiesamenleving (onder verantwoordelijkheid van premier Rutte).

Het begon in 2007 met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De rijksoverheid kwam tot de conclusie dat gemeenten die dichterbij de burger staan, taken op sociaal terrein beter en efficiënter kunnen uitvoeren. Uitgangspunt was het compensatiebeginsel. De gemeenten moeten er voor zorgen dat iedere burger kan deelnemen aan het maatschappelijk leven. In de Wmo is de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers uitgangspunt. Het beroep dat op hen wordt gedaan is groot. Ik vraag me af of de politiek niet te gemakkelijk denkt over het vrijwilligerswerk en zich rijk rekent met alle bezuinigingen die met de inzet van vrijwilligers binnen de Wmo worden ingeboekt.

Tijdens de laatste algemene vergadering stond het onderwerp zorg waarvan de voorzieningen uit de Wmo en de AWBZ deel uitmaken op de agenda. Winny Toersen, werkzaam bij de Nederlandse Patiënten Federatie, hield hierover een interessant en informatief verhaal. We zullen in de komende tijd tijdens de ledenvergaderingen, in ons magazine en op de website aan het onderwerp zorg aandacht blijven besteden.

Dekkingsgraad

We kijken iedere maand uit naar de dekkingsgraad. De laagste waarde dit jaar was op 31 januari (94,5) en de hoogste op 31 oktober (106,6). U kunt de actuele cijfers altijd nakijken op onze website www.vgomedia.nl.

Zo'n verloop kan voor de stand op 31 december 2013 een voorspellende waarde hebben. De actuele rentestand en de stand van de beleggingen zijn echter bepalend. Staat de dekkingsgraad op 104,3 of hoger, dan vindt er geen korting plaats. Staat hij er onder, dan wordt er gekort om de dekkingsgraad op 104,2 te brengen.

Het was een spannend jaar in de pensioensector. We hebben de eerste korting ooit op de toegezegde pensioenen meegemaakt en ook indexeren zal er voorlopig niet in zitten. In 2014 staat voor PNO Media en met name voor Madelon van Waart als adspirant-bestuurslid en ons smaldeel in de Deelnemersraad het nodige op de rol. We houden u op de hoogte.

Namens het bestuur wens ik u allen goede feestdagen en een dekkingsgraad met goede perspectieven toe.

Arie Smit

Dekkingsgraad PNO Media in historisch perspectief

Met de kennis van nu.....

Tijdens de algemene ledenvergadering van VGOMedia werd de volgende vraag gesteld: "Ik zag in de krant een lijstje met pensioenfondsen gerangschikt naar de hoogte van hun dekkingsgraad. Kan iemand mij uitleggen waarom PNO Media onderaan deze lijst bungelt?" Als directeur van de uitvoerder van PNO Media ben ik door VGOMedia gevraagd om dit eens uit te leggen. Ik begrijp daarbij goed dat de vraag waarschijnlijk is gesteld uit teleurstelling over de prestaties van PNO Media die pijnlijke ingrepen - die u rechte reeks in de portemonnee treffen - niet hebben kunnen voorkomen. Ook om die reden geef ik graag antwoord op deze vraag.

Dekkingsgraad zegt niet alles

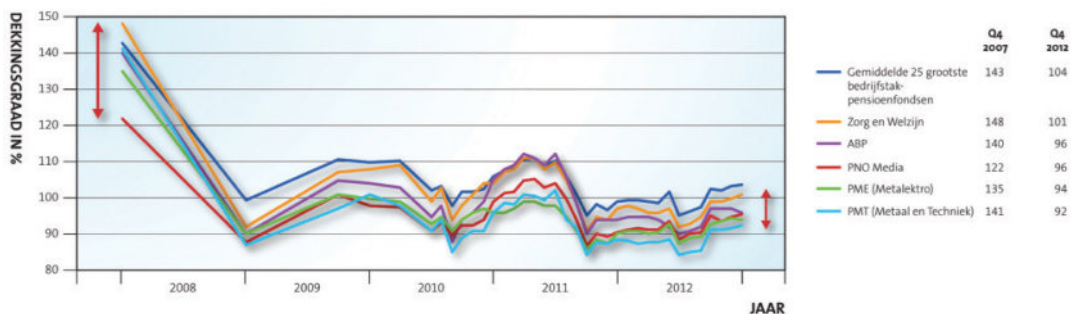
Allereerst valt mij op dat tegenwoordig iedereen het begrip dekkingsgraad kent en dit een soort van 'holy grail' is geworden. Natuurlijk zegt de stand van de dekkingsgraad iets over de financiële gezondheid

waarbij honderden werkgevers zijn aangesloten, is dit geen reële optie.

Naar mijn mening zijn er ruwweg drie hoofdoorzaken voor de huidige dekkingsgraadstanden van pensioenfondsen; ten eerste de gestegen levensverwachting, ten tweede de lage rentestand en ten derde het in het verleden gevoerde beleid. Van de eerste twee oorzaken heeft ieder Nederlands pensioenfonds in meer of mindere mate last. De derde oorzaak is onderbelicht maar plaats ik voor PNO Media graag in historisch perspectief.

De jaren negentig

Een belangrijke oorzaak van de relatief lage dekkingsgraad van PNO Media ligt in eind jaren tachtig en begin jaren negentig. Destijds werden de reserves van pensioenfondsen voldoende groot geacht en was de dekkingsgraad geen maatschappelijk issue. De



van een pensioenfonds, maar het zegt lang niet alles. Het is een momentopname of dagkoers, die in de praktijk sterk fluctueert. Ook andere zaken, zoals de samenstelling van het fonds en het beleggingsbeleid zijn van groot belang. Daarnaast zijn pensioenfondsen vaak lastig te vergelijken. Zo zijn in Nederland veel pensioenfondsen aan één enkele onderneming verbonden. Een aantal van deze fondsen heeft een hogere dekkingsgraad doordat recent de onderneming extra geld in de kas van het pensioenfonds heeft gestort. Voor bedrijfstakfondsen als PNO Media

keuze om geen hogere dekkingsgraad na te streven was gebaseerd op een aantal redenen. Allereerst hielden deskundigen ook in hun 'meest sombere' scenario's geen rekening met koersdalingen zoals die later (bijvoorbeeld tijdens de internetcrisis in de periode 2000-2003) wel hebben plaatsgevonden. Minstens zo'n belangrijke rol speelde de overheid, die indertijd aangaf dat een dekkingsgraad van 115% wel het maximum was voor pensioenfondsen. Er waren concrete plannen om alles boven die grens fiscaal 'af te romen'.

In plaats van te streven naar verdere groei van de dekkingsgraad (buffers) besloot PNO Media dan ook - net als enkele andere pensioenfondsen - om de ruimte die de dekkingsgraad bood ten goede te laten komen aan de deelnemers en de sector. In het geval van PNO Media werd de op omslagbasis gefinancierde VUT omgezet in een kapitaalgedekte VUT, die later weer werd omgezet in een afgefinancierd prepensioen. Veel gepensioneerden hebben hier in meer

of mindere mate van meegeprofiteerd. In veel gevallen is meer pensioen uitgekeerd dan er was betaald. En hoe erg is dat eigenlijk? Het geld kwam

ten goede aan de mensen die het pensioengeld bijeen hadden gebracht. Wel ging dit alles ten koste van de reserves en zorgde het destijds voor een daling van de dekkingsgraad met 20 punten. Hierdoor had PNO Media op het moment dat in 2000 de internetcrisis uitbrak, minder reserves dan andere fondsen om de klap op te vangen.

2000-2003: de internetcrisis

Tussen 2000 en 2003 is de dekkingsgraad van Pensioenfonds PNO Media gedaald van 140% tot rond 100%, door het wereldwijde instorten van de beurskoersen in die periode. Dit gold overigens voor alle pensioenfondsen. Ook vóór deze beurskrach lag de dekkingsgraad bij PNO Media al lager dan bij ongeveer driekwart van de pensioenfondsen. Dit dus als gevolg van het hiervoor beschreven beleid uit de jaren negentig. Door de internetcrisis is de visie van de wetgever en de toezichthouder op wat een pensioenfonds aan minimale dekkingsgraad nodig heeft, fors naar boven bijgesteld. De spelregels zijn als het ware tijdens de wedstrijd veranderd.

Eind 2007-heden: de financiële crisis

Na 2003 volgde een periode van herstel van de dekkingsgraad van PNO Media. Eind 2007 had PNO Media een dekkingsgraad van 122%. Deze stand was nádat was geïndexeerd en de achterstand in indexatie uit 2003 en 2004 grotendeels was gecompenseerd. In totaal zijn de (opgebouwde) pensioenen met

gemiddeld 4% verhoogd. Het bestuur gaf indexatie dus voorrang boven de opbouw van extra buffers. Desondanks voldeed PNO Media aan de wettelijke eis die gold voor de stand van de dekkingsgraad (inclusief buffer). De gemiddelde dekkingsgraad van de vijftientig grootste bedrijfstakpensioenfondsen was eind 2007 143%. Na de beurscrash in 2008 en de daarop volgende sterke rentedaling, daalden de

dekkingsgraden van de Nederlandse pensioenfondsen opnieuw scherp. De dekkingsgraad van PNO Media bedroeg eind 2008 nog maar 88,1%.

De dekkingsgraad van PNO Media ontwik-

kelde zich daarna tot eind 2012 bovengemiddeld ten opzichte van de 25 grootste bedrijfstakpensioenfondsen. Vooral dankzij het beleggingsbeleid is de financiële positie verbeterd. De afgelopen vier jaar is een beleggingsrendement gehaald van gemiddeld 11,8% per jaar. De verliezen door de kredietcrisis in 2008 zijn daarmee ruimschoots goedge maakt. Het gemiddelde beleggingsrendement over de laatste tien jaar bedraagt 8,1% per jaar. De dekkingsgraad van PNO Media lag eind 2012 ruim 8 punten lager dan het gemiddelde van de 25 grootste bedrijfstakpensioenfondsen. Eind 2007 bedroeg dit verschil nog ongeveer 20 punten. De ontwikkeling van de dekkingsgraad van PNO Media ten opzichte van andere fondsen ziet u in de grafiek en tabel op pagina 4.

Conclusie

Door het in het verleden gevoerde beleid is het verklaarbaar waarom PNO Media een relatief lagere uitgangspositie had dan andere fondsen. PNO Media streefde geen hogere dekkingsgraad (buffers) na. Het geld kwam ten goede aan de mensen die het bijeen hadden gebracht.

Tot slot: Met de kennis van nu ga je anders kijken naar het verleden. Maar het is de kunst om het verleden te bezien vanuit de kennis die we toen hadden.

*Leo Witkamp,
directeur Media
Pensioen Diensten*

Een belangrijke oorzaak van de relatief lage dekkingsgraad van PNO Media ligt in eind jaren tachtig en begin jaren negentig

Ministerie van OCW moet besluiten over gratis NOS-videodiensten

Nieuw: *NOS-Nieuwsfragmenten*

Veel van onze lezers zijn nog van vóór het digitale tijdperk. Intussen zijn bewegende beelden wanneer en waar je maar wilt, via allerlei websites, gemeengoed geworden. Sinds enige tijd biedt de NOS video-nieuwsfragmenten aan, die andere nieuwsmedia gratis op hun eigen websites mogen plaatsen. Gratis, dus aantrekkelijk?

Dat vindt niet iedereen.

FOTO: FREEK VAN ASPEREN/ANP



Lara Ankersmit
...goedkeuring gevraagd...

"Kranten kunnen met deze dienst hun eigen verhalen verrijken met onze videobeelden", zegt Lara Ankersmit, Hoofd Nieuwe Media van de NOS. "Sommige bladen doen dat regelmatig. En als er groot nieuws is, zoals de ramp op

de Filippijnen of de herdenking van prins Friso, zien we een piek in het gebruik van ons Nieuwsfragmentenkanaal."

De NOS is nog in afwachting van een besluit van het ministerie van OCW over de nieuwe dienst, nog voor Kerst zou er uitsluitend moeten komen. "Wij hebben in de periode 2011 - 2012 een pilot met het Nieuwsfragmentenkanaal gedaan", legt Ankersmit uit. "Die proef verliep positief en daarna heeft de NPO het ministerie om goedkeuring van de nieuwe dienst gevraagd."

Voorwaarden

De afnemers mogen de videofragmenten gratis gebruiken, maar daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden, vertelt Ankersmit. "Feitelijk gaat het om fragmenten van 2 à 3 minuten die ook op nos.

nl staan. Wij stellen aan gebruik door derden minimale voorwaarden. Ons logo moet in beeld staan, er mag niet in de beelden worden gemonteerd en afnemers kunnen er ook geen ander gebruik van maken of hun eigen logo erop plakken. De fragmenten worden online afgespeeld in onze video-player, die ze dus 'embedden', in hun eigen site opnemen."

"Krantenuitgevers willen rond onze beelden reclame verkopen, maar dat kan niet. Dat laat de Mediawet niet toe, want dan zouden wij dienstbaar zijn aan het maken van winst door derden, dat mag niet. Ze kunnen onze beelden wel kopen, dan kunnen ze er mee doen wat ze willen."

Paard van Troje

Gratis professioneel gemaakte nieuwsvideo, het klinkt als een geschenk uit de hemel zou je zeggen. "Ja, het wordt gepresenteerd als een cadeautje aan ons, maar dat zien wij toch anders", reageert Herman Wolswinkel, woordvoerder voor NDP Nieuwsmedia, dat de belangen van commerciële partijen als RTL, ANP en de kranten behartigt.

Het probleem zit 'm in de

...nst voor krantensites ...nkanaal

voorwaarden die de NOS stelt en het feit dat het een gratis dienst is. Wolswinkel: "De NOS behoudt zich het recht voor om in de toekomst zelf reclame rond de beelden uit te zenden, bijvoorbeeld met 'prerolls', korte spots die aan de fragmenten voorafgaan. Als nieuwssites daarop ingaan, zeg je eigenlijk ja tegen een Paard van Troje. Je draagt als concurrent bij aan meer STER-opbrengsten en meer kijkers voor de NOS."

Maar ook het gratis beschikbaar stellen van de beelden staat NDP Nieuwsmedia niet aan. "Dat werkt marktverstrend", stelt Wolswinkel. "Andere aanbieders van nieuwsvideo, zoals ANP en Novum, kunnen hun diensten niet gratis leveren. Zij worden nu al in gesprekken met hun klanten gewezen op de gratis NOS-beelden als alternatief voor hun diensten. Deze markt voor nieuwsvideo's is nog jong, en er is ook internationaal gezien maar een klein aantal bedrijven dat rendabel weet te werken. De NOS is met een gratis aanbod bezig die markt te ondermijnen."

Brinkman

NDP Nieuwsmedia heeft dan ook bij OCW bezwaar gemaakt tegen eventuele goedkeuring van de NOS-dienst. Volgens Ankersmit komt het Nieuwsfragmentenkanaal uit de beste bedoelingen voort.

vervolg pagina 24

Opmerkingen uit de redactie

Wat ons van het hart...

Uw redactie leeft, net als iedereen, nu toe naar het einde van het jaar. En wenst u, in de beslotenheid van die dagen, bij uw overdenkingen toe dat u bij u zelf blijft. Misschien kan 'Peter en ik, wij zijn communicatoren' op de volgende bladzijden van dit magazine u daarbij inspireren. Over een persoonlijke inzet bij het beoefenen van het vak journalistiek gesproken! Of lees tegen het einde van het jaar het opzettelijk uiterst feitelijke artikel over een zo persoonlijke keuze als die over het eigen levenseinde. Misschien zegt u: 'Het eerste artikel dat door de redactie zelf wordt geschreven over het recent door het VGOMedia-bestuur geëntameerde thema zorg, moet dat over 'het einde' handelen? Is dat niet de omgekeerde wereld?' Wellicht, maar uw redactie koos daarvoor vanwege de actualiteit: onze ziektekostenverzekeraar PNO Zorg (= ONVZ) had juist laten weten de kosten van de nieuwe Levenseindekliniek te vergoeden. Waarom? Is ONVZ een bijzondere verzekeraar?

Om deze redactie-ontboezemingen tegen het einde van het jaar wat luchtiger te beëindigen: wist u dat er onder ons omroep-gepensioneerden zoveel schrijftalent verborgen zat? Alleen al bij één uitgever troffen wij in de catalogus zó tien titels aan. Op de achterzijde van dit blad vindt u er al enige, maar wat dacht u van (soms ook al oudere) uitgaven zoals van Aad van den Heuvel ('Dit was Brandpunt, goedenavond'), onze 'eigen' Henk van der Horst (Kees Brusse, herinneringen'), Arie Kleiweg ('Brieven aan Daan Maltha'), twee thrillers van Leo Kool ('De verdwijning van Barbara Bruns' en 'De ondergang van Albert Anker') en nóg drie titels naast 'Kind van verzet' van Henk Jurgens? 'De kleine Jurgens' voor insiders uit de jaren tachtig. Wellicht zit er in de catalogi van andere uitgevers nog veel meer omroep-schrijftalent verscholen! Tips zijn welkom bij de redactie. We weten al dat Henk Suer in eigen beheer recent een e-boek uitgaf: 'De Pius X code', ook een thriller. Theo Stokkink met een dichtbundel. Henk van der Horst's 'Farce.nu'. Paul Hendriksens 'College van Overleg'. Maar je kunt je afvragen, waar blijven de bijdragen in onze rubriek 'Fabula Rasa'?

Uw redactie wenst u aangename, ontspannen kerstdagen, een idem jaarwisseling en een gelukkig nieuwjaar.

*Govert van Brakel, Louis van Hattem,
Willem Hekhuis, Bas Nieuwenhuijsen
en Hans Wentholt*

Twee omroepcarrières begonnen bij de EO

'Peter en ik, wij zijn communi

Beiden hebben een boodschap, vader en zoon Ter Velde.

Vader Feike (73) schrijft dat woord met een hoofdletter

B. Van zoon Peter (49) mag het met een kleine b.

Begin jaren zeventig vond Feike ter Velde de weg naar de net opgerichte Evangelische Omroep. Of moet je zeggen: het was voorbestemd en kwam op zijn pad? Feit is dat hij er jarenlang voor heeft gebeden om via radio en tv de Boodschap te mogen uitdragen. Het was zijn diepste verlangen. Zoon Peter werd journalist en trok in dienst van de NOS van oorlog naar natuurramp om zijn boodschap, het slechtnieuwsverhaal, te vertellen en toe te lichten. Hoe dan ook: "Ik heb wat te zeggen en dat moet gehoord worden",

zegt Feike. "Peter en ik, wij zijn communicatoren". Waar Peter in zijn middelbare schooltijd de zoon was van een bekende tv-presentator, krijgt de vader nu geregeld de vraag: "Zeg meneer Ter Velde, is die verslaggever van het Journaal familie van u?"

Sinds een paar maanden is Peter als plaatsvervangend chef Nieuwsdienst gedetacheerd bij RTV Noord-Holland. Werkgever NOS

geeft hem ruimhartig een jaar de tijd om uit te zoeken of zijn loopbaan zich na een kwart eeuw veldwerk kan ontwikkelen in een leidinggevende richting.

'De menselijke stem is het mooiste instrument dat er is. Die heeft me altijd gefascineerd'

Feike is al lang gepensioneerd en mist zijn werk naar eigen zeggen 'geen dag'. Des zondags preekt hij in het land en hij levert nog steeds trouw zijn bijdrage aan het door de evangelist Johannes de Heer in 1919 opgerichte christelijke tijdschrift Het Zoeklicht.

Begrip en verzoening

Tot op de dag van vandaag staat Feike stevig op het fundament van de gereformeerde opvoeding die hij van huis uit in Zaandam mee kreeg. Peter is het geloof onderweg, na hevige strijd met zichzelf en zijn vader, kwijtgeraakt. In zijn dit jaar verschenen boek 'De vader en de zoon' schreef hij indringend over de van geloofswege opgelegde beperkingen in zijn jonge jaren. De worsteling had tot een breuk



nicatoren'

kunnen leiden, maar de met verwijten en verdriet geplaveide weg leidde uiteindelijk tot wederzijds begrip en verzoening. Feike ziet daar de hand van zijn Heiland in, Peter schrijft het succes van de verbeterde relatie toe aan de bemiddeling door zijn jongere broer. Dat verschil in opvatting zal hen blijven scheiden.

Maar er zijn ook veel overeenkomsten tussen vader en zoon. Voor beiden was 'Hilversum' aanvankelijk ver weg. Feikes werkzame leven begon in de jaren zestig toen hij als pr-man Nederland aan de Mobylette-bromfiets hielp. Met succes, hoewel hijzelf bromfietsen haatte. "Ik verbood mijn kinderen er op te rijden. Te gevaarlijk". Het waren de jaren waarin hij in zijn woonplaats Zwolle op een cursus bijbelstudie dominee Willem Glashouwer ontmoette, die bij de net opgerichte Evangelische Omroep hoofd tv was. Feike: "Glashouwer was mijn geloofsmakker. Hij vroeg of ik chef wilde worden van het productiebureau. Ik was nogal zakelijk georiënteerd." De vraag was letterlijk een geschenk uit de hemel. "Het was mijn diepste verlangen me met zinvolle dingen bezig te houden in plaats van met winst maken. Ik kwam voor de missie." Zo begon, zonder enige

kennis van het vak, in de witte villa aan de Utrechtseweg een succesvolle omroeploopbaan.

'Christelijke programma's moeten onvervroren christelijk zijn. Recht voor zijn raap'

'Ik word journalist'

Het omroepvirus sloeg over op zoon Peter die in zijn tienertijd - toen zijn vader inmiddels perschef was van de EO - definitief besloot "Ik word journalist". Plaats en mo-

ment staan hem nog helder voor de geest. Vader en zoon bezochten eind jaren zeventig samen een Open Dag van de NCRV waarbij Feike zijn zoon voorstelde aan een groepje mediajournalisten met de mededeling: "Dit is mijn zoon. Hij wordt later ook journalist."



Peter ter Velde in het Midden-Oosten: op een podium in Egypte, met microfoon in het veld in Afghanistan en in een tank in Irak.





Foto's: Louis van Hattem e.a.

Het besluit viel niet uit de hemel. Het zat er al vroeg in. Peter: "Ik bewaarde alles wat er in de wereld speelde op onderwerp. Heel geordend. De Oost-Westverhoudingen, Koude Oorlog, de ontwikkelingen in het Midden-Oosten, alles over bewapening." Feike: "Het was een logische stap, hoewel ik aanvankelijk dacht dat hij onderwijzer zou worden of geschiedenis zou gaan studeren".

De beslissing leidde naar de Evangelische School voor de Journalistiek in Amersfoort, naar een opleiding met een missionaire rand. Het liefst was hij schrijvend

journalist geworden. "Schrijven vond ik geweldig. Het ging me goed af. Tijdens mijn stage bij het Dagblad voor Noord-Limburg zei mijn begeleider: 'Je loopt net zo snel als je schrijft'. Helaas lagen de banen niet voor het opscheppen. Het werd een drama". Uiteindelijk nodigde de EO hem uit en trad hij daar, in 1986, in dienst als medewerker op de afdeling Voorlichting.

Veel bonje

Vader Feike was toen al opgeklommen tot een smaakmakend programmamaker die zich op radio en

tv volop uitleefde in een 'van U wil ik zingen en spreken'-opdracht. In live-programma's als: 'Mag ik eens met je praten', 'God verandert mensen', 'De verandering' en op de befaamde Familiedagen. Er was geen woord Spaans bij. Feike: "Christelijke programma's moeten *unverfroren* christelijk zijn. Niet wollig, maar recht voor zijn raap". En met een live uitgesproken gebed, tegen de zin van het EO-bestuur in. Hij moest er voor op het matje komen, weigerde toe te geven en heeft er daarna nooit meer iets van gehoord. "Ik heb veel bonje gehad."

Peters weg naar de grotemensenjournalistiek liep via de actualiteitenrubriek 'Tijdsein' waar hij ondanks zijn sceptische baas Andries Knevel ("Jij gaat het niet redden, want je hebt niet gestuurd") toch entree kreeg en ook daar, gelijk zijn vader, in botsing kwam met de leiding van het bedrijf. Nieuws en actualiteiten, prima, maar wel in het licht van de doelstelling van de omroep. Peter: "Die opvatting leidde tot een soort journalistiek hobbyïsme. Daar zijn veel aanvaringen over geweest". Vader Feike: "De EO bekijkt de wereld terecht altijd door de bril van de Bijbel. Maar je had groot gelijk: in 'Tijdsein' hoort de missie niet thuis".

Oorlogscorrespondent

Voor Peter lag de journalistieke reddingsboei in de oprichting van het NOS Radio1 Journaal waar hij in 1995 aan de slag kon. Eerst als politiek verslaggever en een jaartje later als correspondent in Israël. "Als christen ben ik natuurlijk altijd

betrokken geweest bij Israël, dus ik vond het geweldig dat Peter daar ging werken”, zegt Feike. Maar tegelijkertijd was het ook een angstige periode voor de familie in Nederland. Peter: “De opstand van de Palestijnen ging een nieuwe fase in. Op de Westbank en in Gaza kwam ik in vuurgevechten terecht. Ik werd oorlogscorrespondent. Een heftige tijd met bizarre kantjes. Het is zo’n klein land. Overdag zat ik bij de oorlog en ‘s avonds, alsof er niks aan de hand was, bracht ik onze drie kinderen na het eten naar bed”.

Nog maar net na beëindiging van het correspondent-schap vroeg de toenmalige leiding van het NOS Journaal of hij voor de duur van een jaar wilde overstappen naar de tv. Peter: “Dat wilde ik wel. Ik had nooit tv gemaakt. Een nieuwe dimensie. Klein beginnen, onderaan de ladder, het vak leren, maar toen vliegtuigen de Twin Towers in vlogen was ik binnen de kortste keren terug in Israël om verslag te doen van de Palestijnse reactie op de gebeurtenissen”.

Voor de shit

Het was een terugkeer die het begin markeerde van een lange tocht over de wereld naar tal van plaatsen waar oorlog woedde, rampspoed heerste. Van tochten door woestijnen, dekking zoeken voor kogels, van weken niet kunnen douchen, van slecht eten en nooit normaal kraanwater. Op zijn opmerking annex vraag om ook eens een leuk onderwerpje te



mogen doen was het antwoord van de bazen: ‘Nee, we houden jou voor de shit’. En geeft hij toe: “Het is ook een verslaving”. Die bracht hem tientallen malen naar Afghanistan om van daar uit de Nederlandse bijdrage aan dat land

Soms zeiden mensen dat ik arrogant was geworden. Maar dat is het niet. Het was allemaal zo heftig

te belichten in het Journaal en via documentaires. Het veranderde hem als mens en collega. “Soms zeiden mensen dat ik arrogant was geworden. Maar dat is het niet. Het was allemaal zo heftig. Dat is de omslag. Chefs en hoofdredactie snappen dat vaak niet”. Uiteindelijk was het genoeg. Zijn laatste onderwerp voor het Journaal betrof het bezoek van de Israëlische president Peres aan ons land. Daarmee was de cirkel rond.

Nieuwe weg

Vader Feike begrijpt het. In minder hevige mate heeft hij hetzelfde ervaren toen hij als jonge man, kort na het overlijden van zijn moeder, weg wilde van kantoor en weg uit Nederland. Hij tekende als militair voor een verblijf op Nieuw-Guinea

Feike ter Velde in de radiostudio

om daar onder de wapenen de vraag te beantwoorden ‘Wat doen we met Soekarno als hij komt?’ Feike: “Toen ik eind 1961 na drie jaar terug kwam paste ik hier niet meer”.

Zoeken naar een nieuwe weg in het werkzame leven is de opdracht die Peter nu heeft. Privé heeft hij de zaak, na een onderbreking van zijn huwelijk, weer op de rails. Tot genoegen van zijn vader die de Tien Geboden, waaronder de opdracht ‘Gij zult niet echtbreken’, hoog in het vaandel heeft. Ondertussen werkt hij aan een tweede roman die in het najaar van 2014 onder de titel ‘Paradijs om de hoek’ uitkomt bij Conserve. Feike blijft zich onveranderd bezighouden met Bach; een liefde die hij van zijn ouders meekreeg. Beiden zongen in de Zaanse Bachvereniging. “De menselijke stem is het mooiste instrument dat er is. Die heeft me altijd gefascineerd”. Verder doet hij zijn bijbelseminars en preekt hij in het land. Maar bovenal geniet hij van zijn kleinkinderen. Dertien heeft hij er, ‘van wie een in de hemel’.

Govert van Brakel

'Een publieke omroep, heeft betekenis, vormt ons land en o

Publieke Omroep; de 'dream' van de 21e eeuw!

En daar verscheen de eervolle uitnodiging om een bijdrage te mogen leveren aan het decembernummer van VGOMedia Magazine. Uiterst actueel, en ongebonden. Zo luidde de vraag. Aan dat eerste heb ik kunnen voldoen. Maar ongebonden ben ik (nog) niet.

De oplettende lezer heeft vast vernomen dat ik de publieke omroep per 1 januari 2014 ga verlaten. Dat, echter, verandert niets aan mijn affiniteit voor de publieke zaak. Die blijft onverminderd groot. En omdat ik met grote regelmaat uiteenlopende visies

lees over de publieke omroep voel ik me nog steeds, actueel maar gebonden, geroepen mijn perspectief op de programmering met u te delen. Het perspectief op basis waarvan we de programmering van de publieke omroep nú samenstellen, en de visie van waaruit dat dag in dag uit door NPO én omroepen gebeurt.

Bijzonder jaar

Het verzoek voor een bijdrage aan het decembernummer getuigt van een uiterst goede timing! Want de publieke omroep kijkt terug op een zéér bijzonder jaar. Een jaar met bijzondere evenementen, maatschappelijke gebeurtenissen zoals de inhuldi-

ging, onderzoeksjournalistiek met impact, hoogstaand drama en natuurlijk ook de lancering van de nieuwe internetportal npo.nl. Het jaar 2013 was ook een jaar waarin, volgens tv-critici, het onderscheid tussen publieke en commerciële omroep groter is geworden.

Het jaar 2013 was ook een jaar waarin volgens tv-critici het onderscheid tussen publieke en commerciële omroep groter is geworden

De voorkeur voor de netten van de publieke omroep is met 6 procent gestegen. Nederland 1, Nederland 2 en Nederland 3 staan in de top-5 van voorkeurzenders van de Nederlandse kijker, en Nederland 1 neemt daar de eerste plaats in. En de programma's, maar ook de publieke televisienetten behoren tot de vier best gewaardeerde televisienetten van ons land. Daarvoor bedank ik alle omroepen! Maar bovenal bedank ik de kijker. Want die heeft ons beloond met een zeer mooi rapport.

De frisse blik

Een actuele visie op media, journalistiek en cultuur

n onze maatschappij'

amtime'

Verbinden met de wereld

Sinds de invoering van het zogenaamde programmeermodel, in 2006, heeft Nederland de programma's van de publieke omroep niet eerder zo goed weten te vinden. Gemiddeld keken bijna 15 miljoen mensen wekelijks naar de publieke omroep.

En ik stel mezelf wel eens de vraag of we ons voldoende realiseren wat dat betekent. Waar het verenigingsleven afneemt, kerkbezoek vermindert en de wereld individualiseert, kun je gerust stellen dat de publieke omroep nog de enige plek is in Nederland, waar dagelijks zoveel mensen samenkomen, kennis nemen van elkaars standpunten, luisteren naar elkaars verhalen, elkaar inspireren en van elkaar leren. Dat is uniek en vindt nergens anders plaats!

Als je de programma's van de publieke omroep ziet, hoort en beleeft, ben je betrokken en verbonden met de wereld om je heen.

Dat is wat de Nederlandse Publieke Omroep voor iedereen wil betekenen. Je verbinden met de wereld om je heen.

Het is ook om die reden dat we het belangrijk vinden om onze programmering op Nederland 1



Gerard Timmer

NPO-directeur

Gerard Timmer (1968) begon zijn omroepcarrière bij Veronica. Hij was in 1997 een van de oprichters van BNN, waarvan hij tot 2006 ook voorzitter was. In dat jaar stapte hij over naar de radiozenders van SBS. In de zomer van 2007 werd hij directeur tv-programmering van de publieke omroep. In die functie is hij verantwoordelijk voor de programmering van Nederland 1, 2 en 3 en de themakanalen, evenals voor de online activiteiten van de NPO. Hij vertrekt eind dit jaar 'wegens verschil in visie'.

van de ene op de andere dag om half negen vrij te maken als - op 5 november vorig jaar - blijkt dat het kabinet is geformeerd en kan worden voorgesteld aan ruim 1,3 miljoen mensen in Nederland. En het is ook om die reden dat we het belangrijk vinden om de programmering op Nederland 1 op maandag 18 november vrij te maken om een

inzamelingsactie voor de slachtoffers op de Filipijnen te organiseren. En het is ook de reden dat we het belangrijk vinden dat de bekendmaking van de nieuwe Paus op Nederland 1 plaatsvindt.

Staat van de maatschappij

Uit recent onderzoek van Stephen Cushion van de Universiteit van Cardiff wordt een relatie gelegd tussen de inrichting van een mediabestel in een land en de staat van de maatschappij.

Cushion onderscheidt drie typen van een mediabestel:

- Landen waar een goed gefundeerde en georganiseerde publieke omroep een belangrijke positie inneemt, zoals in Nederland;
- Landen met een overwegend duaal systeem, met een publiek-private mediadienst, zoals in Engeland;
- Landen waarin de commerciële omroepen dominant zijn, zoals in Amerika;

In zijn boek, met de veelzeggende subtitel *Why Public Service*

Media matter, concludeert hij dat de dominante mediacultuur in een land significante invloed heeft op de het niveau van de educatie van mensen, hun interesse in politiek en hun gevoel van burgerlijke plichten.

En, dat in landen met een goed gefinancierde en georganiseerde publieke omroep, zoals

Een brede publieke omroep is net als onze maatschappij. Het is het echte leven.

in Nederland, de kennis over de wereld hoger is dan in landen met publiek-private systemen.

Een publieke omroep, zoals die van ons, heeft dus betekenis, vormt ons land en onze maatschappij.

En dat moet mij van het hart: de publieke omroep is voor iedereen. Dat is de kern van een brede publieke omroep. En daar bepaalt niemand wat iemand móet kijken. Maar ook niemand, wat iemand niet mag kijken.

De publieke omroep vertelt verhalen voor iedereen. Onafhankelijk, zonder commercieel belang en vanuit een Nederlands perspectief

Tolerantie

Natuurlijk kun je over individuele titels discussiëren (met om en nabij de 2500 titels is dat niet te vermijden), maar die brede

omroep betekent dat er programma's worden uitgezonden die je aanstaan en ook programma's die je tegenstaan. Dat er mensen aan het woord komen waar je je mee kunt vereenzelvigen en dat er mensen aan het woord komen die je in het echte leven niet kunt luchten of zien. Dat je zowel naar een registratie van de opera *Carmen* kunt kijken als naar het *Muziekfeest op het Plein*.

Een brede publieke omroep is net als onze maatschappij. Het is het echte leven. En waar in het echte leven tolerantie noodzakelijk is, is het dat ook voor een publieke omroep, en hoe je naar het aanbod van die publieke omroep kijkt!

Mensen die mij een beetje kennen, zijn bekend met mijn liefde voor Australië. En de link met de oudste cultuur van dat land is dan ook snel gemaakt. Die van de Aboriginals. Die met hun Dreamtime de geschiedenis en de cultuur van hun volk doorgeven via mythen, maar ook met dans, en met kunst. Het volk wordt

gedreven door het doorgeven van verhalen. Dat zit diep in de geest en genen van de Aboriginals. Nog altijd, tot op de dag van vandaag. En eigenlijk, zo bedacht ik me op

reis door dat mooie land, zit het doorgeven van onze geschiedenis, van onze authenticiteit, ook diep in de geest en genen van de publieke omroep. In de gesprekken met omroepen en makers begint het nagenoeg altijd bij de overtuiging dat er verhalen verteld moeten worden.

Verhalen vertellen

In tegenstelling tot wat critici-casters willen beweren, ook in uw blad, begint het dus niet bij de wens om 'het hoogste kijkcijfer' te willen halen - maar bij de wil om verhalen te vertellen. Verhalen die gedeeld moeten worden. Om te herinneren, om te leren, om elkaar te begrijpen, om generaties aan elkaar te verbinden en om historie te laten voort-

leven
Echte verhalen in documentaires, natuurseries of in onze nieuws- en

actualiteitenvoorziening. Waarmee de publieke omroep Nederland, en de wereld, doorgeeft.

Dat ziet u in de programmering van de publieke omroep terug: variërend van de ontroerende familieverhalen in NCRV's *Hello Goodbye* tot de geografische veranderingen van Nederland in VPRO's *Nederland van Boven*. Van de culinaire achtergrondverhalen uit de *Wilde Keuken* van Wouter Klootwijk tot de verhalen over dementie in de themaweek van de AVRO, *Dementie* en dan. Van

de wetenschappelijke verhalen in de *DWDD University* van de VARA tot die van stotteraars in het KRO-programma *Sprakeloos*. En dan heb ik het nog niet eens over al die mooie documentaires die zowel op Nederland 1, 2, en 3 als in de kinderprogrammering een plek krijgen.

We vertellen verhalen aan elkaar. Daar waar de Aboriginals dat deden in grotten, en met lichaamsbeschilderingen, in symbolen, tekens en cijfers doen we dat nu via radio, televisie en internet.

Scherper geprofileerd

De publieke omroep vertelt verhalen voor iedereen. Onafhankelijk, zonder commercieel belang en verhaalt vanuit een Nederlands

perspectief. De publieke omroep vertelt de verhalen van gisteren, van vandaag, en die van morgen.

In een decembernummer blik je terug, maar ook vooruit. Dus ook naar wat 2014 ons brengen gaat. Het komend jaar worden Nederland 1, 2 en 3 scherper geprofileerd.

Nederland 1 zal het net worden dat meer dan ooit de polsslag van de dag laat voelen. Het zogenaamde eerstelijnsnieuws zie je op Nederland 1 en met de verhuizing

van *De Wereld Draait Door* van Nederland 3 naar 1 wordt dit net nóg actueler.

Nederland 2 zal zich nog nadrukkelijker richten op de verdieping áchter dat nieuws en de actualiteit, levensbeschouwing en kunst en cultuur. De documentaire krijgt een primetime uitzendplek op maandagavond om 21.00 uur. En *Nieuwsuur* krijgt een volwaardige zevende uitzending op zondag.

En Nederland 3 gaat zich, nog nadrukkelijker, richten op jongeren.

In de volksmond noemen we de donkere dagen rond kerst 'the most wonderful time of the year'. Voor mij is dat niet beperkt tot 25 en 26 december, maar voel ik dat ook wanneer we de programmering aan de pers presenteren, in augustus.

Het is een van die weinige momenten dat we al die mooie programma's, waarin al die mooie verhalen worden verteld, met één stem aan Nederland presenteren. Waar we het een keer níet hebben over die dingen die ons verdelen, maar over de dingen die ons binden. De mooie programma's van de Nederlandse publieke omroep.

Het was mij een genoegen.

Gerard Timmer,
directeur Video NPO



De NBP zoekt een nieuwe hoofdredacteur!

De Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen (NBP) is een sinds 1919 in Den Haag gevestigde onafhankelijke organisatie die de belangen van pensioengerechtigden behartigt, onder meer door de uitgave van het magazine *Pensioenbelangen*. Door de huidige hoofdredacteur zijn taken wil afbouwen, zoeken wij iemand die hem – een houvakperiode is voorzien – gaat vervangen.

Nadere informatie

Het magazine bestaat uit 3 min of meer onafhankelijke delen:

1. Verenigings specifieke artikelen (jaarverslag, bijeenkomsten, bestuursmededelingen, e.d.);
2. Advertenties, ingezonden mededelingen, bijblijven en andere betaalde reclame-uitingen;
3. Redactionele pagina's.

De hoofdredacteur vormt de schakel tussen de uitgever (de NBP en met name het Bestuur daarvan) en de redactie van het blad en ziet onder meer toe op de naleving van het redactiestatoot.

Hoewel het bevorderen van de belangen van de leden van de bond en het uitdragen van de beginselen ervan, een belangrijke functie is van het blad, worden ook andere artikelen opgenomen. Het colofon meldt daarom: *“De redactie streeft er zelfs naar soms afwijkende standpunten te publiceren.”* Hierdoor heeft de redactie een grote vrijheid wat de inhoud van het blad betreft. Het is de taak van de hoofdredacteur richting te geven aan het redactionele beleid en toe te zien op een evenwichtige thematische spreiding van de onderwerpen, zowel per afzonderlijk nummer als op de langere termijn.

Hij werkt verder nauw samen met de eindredacteur(en), de bureauredactie, de editor en de vormgever. Hij initieert en stimuleert en zorgt via terugkoppeling voor een goede kwaliteitsbewaking. Verder onderhoudt hij, indien nodig, contacten met de overige, bij het tot stand komen van het blad, betrokken

partijen. Hij wordt daarin bijgestaan door de bureauren eindredactie. Zijn redactionele taken bestaan verder uit het (mee)interviewen en het schrijven van redactionele artikelen.

Met redactieleden van het blad *Ons Pensioen* van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg en Welzijn (BPZ) wordt intensief samengewerkt.

De redactie vergadert op ons kantoor in Den Haag.

Het betreft een onbezoldigde deeltijdfunctie met een (bescheiden) onkosten- en paginavergoeding. Hiervoor zoeken wij iemand die:

- ideeën en idealen heeft en een team kan inspireren;
- affiniteit heeft met pensioenen en aanverwante onderwerpen;
- beschikt over enige journalistieke ervaring, waaronder het houden en uitwerken van interviews;
- goed telefonisch en digitaal bereikbaar is.

Bent u geïnteresseerd, stuur dan uw cv naar de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen, Scheveningseweg 7, 2517 KS Den Haag of e-mail naar info@pensioenbelangen.nl.

Kent u iemand die u geschikt acht voor de functie of wilt u meer informatie neem dan contact op met de bureauredactie (070) 360 19 21 of met bestuurslid/redacteur Kees de Vries, (078) 605 56 06. <<

De vragen van Theo Joosten en een poging tot antwoord

Hoog tijd voor een pensioenprestatie!

Onder de uitdagende kop 'Hoog tijd voor een pensioenprestatie' ontving onze secretaris Madelon van Waart een brief van Theo Joosten, lid van onze vereniging. Het was een stuk waarin uitdagende vragen werden gesteld en die een weergave lijken van zorgen die bij veel PNO-gepensioneerden leven. De brief kwam even aan de orde tijdens de Algemene Vergadering van 7 november, met de belofte dat we er in het Magazine op terug zouden komen. Bij deze de vragen van Theo Joosten, waarbij de schrijver van deze bijdrage via een denkbeeldig interview probeert weer te geven wat de meest waarschijnlijke antwoorden zouden zijn indien een 'echte' bestuurder die gegeven zou hebben. Daarbij tekenen we aan dat er geen exacte getallen genoemd zullen worden maar alleen indicaties. Dit laatste omdat alle cijfers in de (openbare) jaarverslagen opgenomen zijn.

Wat zijn de beheerskosten en zijn er prestatievergoedingen bij PNO Media?

Natuurlijk maakt een pensioenfonds kosten. Bij PNO Media zijn dat de kosten van het bestuursbureau en van de uitvoering, verzorgd door de Media Pensioen Diensten (MPD). Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in zijn bezigheden. De medewerkers ontvangen een marktconforme beloning, de leden van het bestuur ontvangen 'vacatiegeld' voor deelname aan bijeenkomsten. De kosten van MDP zijn beleggingskosten, beleggingsadvies en salarissen van medewerkers, waaronder de directie. De beheerskosten bedragen enkele honderdste procenten van het beleggingsrendement. Bonussen zijn uit de tijd.

Is er sprake van stijgende kosten ten opzichte van vorige jaren en kan er in de komende jaren bespaard worden en kunnen die besparingen ten goede komen aan de pensioenen?

Niet in relatieve zin. Ook bij de huisvesting is, na de (verplichte) splitsing van bestuur en uitvoering nadrukkelijk gezocht naar beheersing van kosten. Ook in de komende jaren blijft kostenbeheer-

sing hoog op de agenda, waarbij nu al duidelijk is dat de onlangs gekozen Deelnemersraad het bestuur kritisch volgt.

Kan het PNO Media de aanzet geven tot de publicatie van een 'top tien' lijst van best presterende pensioenfonds?

Cijfermatige gegevens over de prestaties van pensioenfonds worden met grote regelmaat gepubliceerd via de Pensioenfederatie (de samenwerkende pensioenfonds), de toezichthouder De Nederlandsche Bank en in de financiële pers. Qua prestaties doet PNO Media het goed, maar het fonds behoort zeker niet tot de absolute top.

De AEX is het laatste jaar behoorlijk gestegen.

Waarvoor profiteert PNO daar zo matig van?

Uw laatste veronderstelling is niet juist. In het huidige beursklimaat (eind november) lopen de beleggingsresultaten parallel met die van andere fondsen, al zijn er natuurlijk altijd verschillen. Dat komt ook door de door de toezichthouder aangegeven grenzen in de mix van beleggingen. Overigens heeft PNO Media over de laatste tien

jaar een gemiddeld rendement van 8.1%, waarbij vorig jaar een resultaat van meer dan 12% werd bereikt. Daaruit kan men concluderen dat er met zelfstandig pensioensparen geen garantie op een beter pensioen bestaat. Er is dus reden voor enig optimisme, wat ook bleek toen eind november een regionale krant in 't Gooi opende met de mededeling dat er 'misschien' niet afgestempeld hoeft te worden bij een dekkingsgraad van boven 104,2.

Kunnen PNO-deelnemers overstappen naar beter renderende pensioenfonds?

Bij de huidige dekkingsgraad kan dat. Of het verstandig is moet men zelf beslissen.

Het bestuur van VGOMedia heeft de vragen van collega Joosten inmiddels voorgelegd aan het bestuur van PNO Media. We wachten af hoe de vergelijking van de antwoorden uitvalt.

Erik Boshuizen, lid van de Deelnemersraad namens VGOMedia

Er gebeurt veel op pensio

Voorzitter Arie Smit opent de vergadering door iedereen welkom te heten en constateert dat er weer een mooie opkomst is (ruim 100 leden). Doordat de vergaderdatum is gewijzigd, blijkt die nu samen te vallen met een bestuursvergadering van PNO Media, hetgeen betekent, dat er noch vanuit PNO Media noch vanuit de directie van MPD iemand aanwezig kan zijn. Gelukkig zijn er wel een aantal andere functionarissen van de MPD aanwezig.

Als gevolg van de verkiezingsuitslag voor de Deelnemersraad van juni zijn er inmiddels namens VGO Media vier leden die ons daar vertegenwoordigen. Dat zijn Erik Boshuijzen, Marianne Eggink, Arie Smit en Kees Spaan. Het gepensioneerd-'smaldeel' wordt gecompleteerd met Leo de Grave, gekozen vanuit de FNV.

VGOmedia in PNO-bestuur

Er zijn berichten van verhindering ontvangen van Ben

Schmitz, Theo Joosten, Cor van Dijk en Madelon van Waart. De afwezigheid van de laatste heeft een heugelijke kant, omdat zij als aspirant-bestuurslid van PNO Media namens VGOmedia haar eerste vergadering bijwoont. De vereisten voor een dergelijk lidmaatschap zijn flink verhoogd. Zij moet cursussen volgen en ook bij De Nederlandsche Bank (DNB) examen doen. Dat vergt van haar veel inzet, maar wij zijn blij dat we niet alleen een vrouw hebben kun-

nen voordragen, maar vooral een vertegenwoordiger die kundig en vasthoudend is.

Er gebeurt veel op het gebied van pensioenen en de hoogte daarvan is geen vanzelfsprekendheid meer. In diverse media worden soms felle discussies gevoerd (bijvoorbeeld Yvonne Hofs in de Volkskrant over solidariteit tussen generaties en Erica Verdegaal in NRC Handelsblad over de beleggingskosten).



*Het nieuwe bestuurslid
Ruud Leyendekker*



Eric Boshuijzen geeft commentaar



*Gertjan van den Hengel (MPD) licht
de actuele stand van zaken toe*

7 november 2013

pengebied

Nieuw 'governance'-model

Naast onze inbreng in de Deelnemersraad heeft een bestuursafvaardiging van VGOMedia als stakeholder ook regelmatig rechtstreeks overleg met de beide voorzitters van PNO Media. Actueel is het punt van het nieuwe governance-model, waarover vóór 1 januari 2014 beslist moet worden. Het gaat daarbij over de omvang van het pensioenfondsbestuur, de verdeling van zetels en een al dan niet onafhankelijke voorzitter.

Er ligt nu vanuit het PNO-bestuur een voorstel in de Deelnemersraad voor een omvang

van 7 leden (3 namens actieven, 3 namens werkgevers, 1 namens de gepensioneerden) en 1 onafhankelijke voorzitter zonder stemrecht. VGOMedia blijft zich inzetten voor twee zetels namens de gepensioneerden.

Verder is bij wet de rol van de Deelnemersraad gewijzigd. Onder de nieuwe wet komt er een Verantwoordingsorgaan 'nieuwe stijl', overigens ook met een op onderdelen andere taakstelling. Dit zou kunnen betekenen, dat er volgend voorjaar opnieuw verkiezingen moeten komen. Invoering van de nieuwe governance dient te geschieden per 1 juli 2014.

Nieuw bestuurslid

De vergadering gaat bij acclamatie akkoord met de benoeming van Ruud Leijendekker als bestuurslid van VGOMedia. Hij heeft als vertegenwoordiger van de 'slapers' ervaring opgedaan in de vorige Deelnemersraad en zich in het magazine al voorgesteld. Er zijn geen tegenkandidaten.

De voorzitter vraagt met klem aandacht voor een aantal reeds langer bestaande vacatures. VGOMedia is een vrijwilligersorga-

nisatie en heeft veel behoefte aan iemand die webmaster kan

zijn (info bij René Teunissen), en iemand voor de ledenadministratie (info bij Henk Petiet). Waarvan akte en als het enigszins kan: actie!

Stand van zaken

Vanuit de MPD geeft Gertjan van den Hengel een presentatie van de actuele stand van zaken. Primeur voor deze bijeenkomst is dat de dekkingsgraad goed is gestegen en per 31 oktober (met nog een kleine slag om de arm) 106,6 bedraagt. Als PNO dit kan vasthouden zou dat betekenen dat volgend jaar geen tweede korting nodig is. De dekkingsgraad moet minstens 104,2 zijn per 31 decem-

ber. De hogere dekkingsgraad is te danken aan goede beleggingsresultaten en een wat hogere rente. Op vragen uit de zaal of en wanneer er dan sprake zal kunnen zijn van compensatie van de korting,



Bloemen voor Winnie Toersen (boven) en Gertjan van den Hengel (onder)





Na afloop is het als altijd gezellig

indexatie en inhaalindexatie is nog geen antwoord te geven. Daarover zal verder in de Deelnemersraad met het PNO Bestuur worden gesproken.

Er wordt regelmatig geklaagd over het beleggingsbeleid van PNO. Dat is niet terecht. PNO heeft over de laatste 10 jaar een gemiddeld rendement gehaald van 8,1%. Over de laatste 5 jaar is dit 7,33% (beide incl. de slechte

negatieve jaren). De mix van beleggingen is gebonden (DNB) aan

beperkte bandbreedtes. Pensioenbeleggen is een kwestie van lange termijn daarnaast is ook de risicobereidheid van de deelnemers van belang.

Verder is er nog een nieuw pensioencontract in de maak en worden binnenkort ook de nieuwe wettelijke rekenregels bekendgemaakt, waarmee in de toekomst de dekkingsgraad wordt vastgesteld.

Aan de orde komt ook nog de vraag hoe het is gesteld met

samenwerking of fusieplannen van PNO Media. De verkennende onderzoeken met het Pensioenfondsfonds Grafische Bedrijven staan op dit moment 'on hold'. Wel hebben een aantal kleinere fondsen onderdak gevonden bij PNO Media. Substantiële kostenverlaging door schaalvergroting zal mede afhankelijk zijn van de hernieuwde strategiediscussie binnen het bestuur.

De voorzitter vraagt met klem aandacht voor een aantal reeds langer bestaande vacatures

Lage dekkingsgraad

In de rondvraag wordt teruggekomen op een relatief lage dekkingsgraad van PNO. Dit heeft bv. te maken met beleid uit tweede helft van de jaren negentig (o.a. het financieren van de VUT-regeling) en een gemiddeld hogere leeftijd van de PNO achterban ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Hoewel hier al vrij vaak uitleg over is gegeven in jaarverslagen en op de website van PNO, zal het

bestuur nagaan hoe er nog een keer extra aandacht kan worden gegeven aan dit punt*.

Theo Joosten heeft het VGO-bestuur een aantal vragen gestuurd over beheer- en beleggingskosten. Het bestuur zal deze vragen voorleggen aan PNO/MPD en aan dit onderwerp in het magazine of op de website proberen aandacht te besteden**.

De voorzitter meldt verder nog dat het wellicht nodig zal zijn een extra Algemene Vergadering bijeen te roepen vanwege het onderzoek van PNO Media over de risicobereidheid van deelnemers en gepensioneerden.

Thema: zorg

Tenslotte geeft mevrouw Winny Toersen van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie een presentatie over 'Ouderen en de zorg' met de onderliggende vraag 'Wat hebben we in de toekomst aan zorg te verwachten?'. Het onderwerp is in het magazine uitgebreid geïntroduceerd.

Aan de orde komen de veranderingen in wetgeving, andere aanpak in de relatie overheid, patiënten en consumenten, feiten en fabels. Maar ook met goede tips bijvoorbeeld over de zorgkaart van Nederland, en over het belang van wilsverklaringen. Met mevr. Toersen zal worden overlegd of de presentatie op de website van VGO kan worden geplaatst.

Oda van Ginneken

* Zie pagina 17

** Zie pagina 4

Brief aan de Kerstman

Lieve Kerstman,



Vorig jaar vroeg ik u op deze plek om onze politici eens op hun verantwoordelijkheid te wijzen. U weet wel, die politici en bestuurders van dit land die met onstandvastig en zwalkend beleid de crisis erger maken dan nodig is. Politici die woorden als 'lastenverhoging' en 'kosten afwentelen' door elkaar halen als het hen uitkomt, terwijl ze simpelweg 'bezuinigen' bedoelen. Maar dat niet zeggen. Het resultaat kennen en voelen we allemaal. De financiële markten zijn in crisis en rentes zijn lager dan ooit tevoren. Dat treft direct - en in het bijzonder - ons gepensioneerden. Ons gespaarde pensioengeld blijkt ineens onvoldoende. De pensioenpotten zitten overvol, maar zijn kennelijk toch te leeg om de beloofde pensioenen volgens de bestaande regels te mogen uitkeren. Waardevastheid lijkt niet meer te bestaan en er bestaat zelfs, nu er reeds een eerste korting is doorgevoerd, geen nominale garantie meer.

Dus Kerstman, ik doe nogmaals een beroep op u. Praat nog eens met die politici. Een nieuw consistent beleid is vereist. We zijn er nog lang niet. Nu de eerste, zij het nog uiterst vage, signalen aan de horizon verschijnen dat de crisis over haar dieptepunt heen is, vallen de eerste politici alweer over elkaar heen om dit - eventuele - herstel toch vooral als hun verdienste te claimen. Hoe durven ze! De regering lijkt al maanden vleugellam te zijn. Het lukt haar niet om een duidelijk beleid te implementeren dat de crisis metterdaad aanpakt met hervormingen en bezuinigingen. Linksom of rechtsom: de door ons zo bewierookte democratie heeft onze natie in een patstelling gemanoevreerd. Het lijkt er op dat een noodzakelijk herstel alleen nog in gang kan worden gezet door externe factoren. De oplossingen moeten van buiten af komen! Dat moet u, net zoals het mij vergaait, toch buitengewoon irrealistisch voorkomen! Wij als een van de gelukkigste naties ter wereld, kunnen onze eigen problemen niet oplossen. Traditioneel wel veel kritiek op anderen, maar zelf, ...ho maar!

Daarom verzoek ik u lieve Kerstman, zo aardig én verstandig te willen zijn u nog eens voor het karretje te laten spannen. Wijs ze maar de weg, die mannen en vrouwen in Den Haag! Misschien dat kinderlijke, naïeve en directe taal hen eens tot nadenken zet. En, dat zij hun narcistische, ellenlange, inhoudsloze en tijd verspillende antwoorden op onze vragen eens heroverwegen. Daadkracht en duidelijkheid daar wachten we op. Kortom lieve Kerstman, zolang men bij u nog geen racistische of discriminerende aspecten van uw feest heeft weten op te rakelen, hoop ik dat ze dit jaar wél naar u zullen luisteren.

Ik neem de vrijheid om alle lezers van ons magazine, namens u, een heel gezellig Kerstfeest en een 'ongekort' en voorspoedig 2014 toe te wensen.

Cor van Dijk



Van het feest, de boom, Santadaus

Ieder jaar is het weer een bijzonder gebeuren. Voor heel veel verschillende mensen toch weer anders. Meestal een feest. Kerstfeest. Vooral als er geld genoeg is om er iets speciaals van te maken met heel lekker eten en soms ook wel cadeautjes. Kerstdiner en kerstgeschenken.

Maar het was vroeger voor veel streng christelijke mensen niet altijd zo'n uitbundig feest met al die toeters en bellen. Zo herinner ik mij dat er bij ons in de straat een gezin woonde waar ieder jaar géén kerstboom stond en waar ook tijdens de advent geen kerstkrans was. Ook werd er geen kerstdiner gehouden en waren er zeker géén kerstcadeautjes. Er werd wel kerst gevierd, maar alleen in de kerk. Op 25 december 's ochtends om 10 uur en 's middags 5 uur ging de hele familie in het zwart gekleed naar de kerk bij ons op de hoek. Ook al was het soms midden in de week. Twee kerstdagen.

"Er mag van de geboorte van Jezus geen heidens feest gemaakt worden", zei mijn buurjongen elk jaar, maar hij kwam Tweede Kerstdag wel graag bij mij spelen en stond dan altijd met open mond naar onze kerstboom te kijken. Helemaal als mijn vader dan speciaal voor hem een paar kaarsjes in de boom aanstak. Karelkje, zo

heette hij, vertelde waarschijnlijk niet thuis wat hij bij ons gezien had, denk ik. Gek, ik heb het hem nooit gevraagd.



Kerstfeest of kerstmis. Met hertjes, engelen, wijzen uit het oosten, een stal en een os en een ezel. Het blijft een merkwaardig gebeuren. En onze buurman had natuurlijk ergens wel gelijk dat in het kerstfeest zoals wij dat vieren een flink aantal heidense elementen zijn geslopen.



De kerstboom bijvoorbeeld zou een oud-Germaanse oorsprong hebben, waarbij de boom (eik) centraal stond in een midwinterviering (eigenlijk de kortste dag). Mogelijk werd die boom dan verlicht. Als de boom in de winter oud was, werd deze verbrand voor warmte.

Tegenwoordig gaat men er vanuit dat de kerstboom niet ouder is

dan de 19e eeuw. De traditie van de kerstboom is over komen waaien uit het 19e-eeuwse Duitsland en door immigranten naar Nederland meegenomen.

Een andere versie is dat er eigenlijk geen bewijs bestaat van de moderne gewoonte om een kerstboom op te zetten en dat het een heidense oorsprong heeft. De Romeinen versierden hun huizen al met groen en met verlichting, en zij gaven elkaar ook al geschenken. Aan het einde van de Middeleeuwen plaatsten de Germanen en de Scandinaviërs naaldbomen in of voor hun huizen om hun hoop op de komende lente aan anderen te tonen. Hoe dan ook, bij ons thuis staat elk jaar een kerstboom met echte kaarsjes... en onder de kerstboom de cadeautjes.



Naast de kerstboom komt tegenwoordig in Nederland ook de Kerstman opzetten. Ook hij heeft in de verste verte niets te maken met het verhaal over wat er destijds waarschijnlijk in Bethlehem is gebeurd. Nee, de Kerstman is waarschijnlijk een equivalent van onze Sinterklaas.

Toen de Nederlanders New York stichtten in het jaar 1611 namen zij onze Sint Nicolaas mee. Hij werd zelfs de beschermheilige van Nieuw Amsterdam en later van

us Julbockaren Grandpapa Indian

New York. De Amerikanen hebben St. Nicolaas verbasterd naar Santa Claus en toen er in 1821 ene Clement Moore een populair gedicht over Santeclaus schreef, was het gebeurd. Het gedicht ging over een man met een witte baard (natuurlijk net als onze Sinterklaas), gekleed in een bont pak en hij reed in een slee die getrokken werd door rendieren. Door de eeuwen heen kwamen alle gebruiken een beetje bij elkaar en werd de leeftijdloze, tijdloze, onsterfelijke, witbebaarde man gecreëerd die pakjes uitdeelt met kerstmis.

Sinds 1950 zou Santa te Napapiiri verblijven, dichtbij Rovaniemi in Fins Lapland, waar hij zijn bureau heeft geïnstalleerd. En zo ontstond het verhaal dat hij op kerstavond in een door rendieren getrokken arreslee door de lucht vliegt en cadeautjes via de schoorstenen in klaar gehangen kerstsokken stopt.



De Kerstman is aan het eind van het jaar overal op de wereld te vinden, maar wel steeds met een aanpassing. Zo wachten Zweedse kinderen ongeduldig op 'Jul-tomtē'. Dat is meer een kabouter, wiens slede getrokken wordt door de 'Julbockar', dat zijn de geiten van Thor. Hij is in rood gekleed en draagt een dikke zak op zijn rug, met cadeautjes uiteraard. Aan de andere kant van de wereld

rijdt de Kerstman in Australië op de Nerang-rivier op waterskies en draagt hij een witte baard en een rode zwembroek, want op 25 december is het daar hartje zomer. In Brazilië heet hij 'Grandpapa Indian' of 'Vovo Indo' en brengt hij ook geschenken. In de Afrikaanse republiek Ghana komt 'Father Christmas' uit de jungle. En in Rusland is de huidige Kerstman gekend onder de naam 'Vader-tje Vorst'. Gewoonlijk wordt hij vergezeld door zijn kleindochter, het sneeuwmeisje 'Snegurochka' met een eeuwig groene boom in een traditionele Russische slee. Tijdens Kerst werden de cadeautjes oorspronkelijk gebracht door Baboesjka (van die poppetjes, ja). Het verhaal gaat dat Baboesjka (grootmoeder) drie rijk geklede reizigers onderdak, eten en een warm bed gaf. Achteraf bleken het de drie wijzen te zijn die onderweg waren naar Bethlehem. Baboesjka ging hen achterna met een mand zwart brood en cadeautjes voor het kindje. Toen zij daar aankwam, was iedereen echter al vertrokken. Ze legde haar giften in de kribbe en ging terug naar huis, waar zij al snel door engelen werd gehaald.



In Frankrijk worden de geschenken gebracht door 'Père Noël' of het kerstkindje zelf.

Hoe dan ook, er bestaat echter geen werkelijk historisch bewijs dat de kerstman heeft bestaan. Waarschijnlijk is hij een 'verchristelijkte' versie van verschillende heidense zeegoden als bijvoorbeeld Poseidon of Neptunus. Of hij zou gestolen kunnen zijn uit de oude Duitse mythologie. Zo was Thor (de god van de donder, maar eveneens de god die voor bescherming, gezondheid en landbouw stond) een bejaarde man, joviaal en vriendelijk, gedrongen, met een lange witte baard die in een wagen reed en in noordelijke streken zou wonen. Hij was zeer geliefd en eigenlijk de god van de gewone mens. Zijn element was vuur, zijn kleur rood. De open haard in elk huis was aan hem gewijd en naar verluidt daalde hij erin af via de schoorsteen. Wat bij onze Sinterklaas door de Zwarte Piet gedaan wordt. Vandaar ook dat de Pieten zwart zijn; zij hebben waarschijnlijk niets met slavernij te maken. Maar hoe we aan onze Sinterklaas gekomen zijn is een ander verhaal. Ik wens u voor nu een mooi Kerstfeest hoe u het ook zult vieren. Of zoals ze in enkele andere landen zeggen: Sing Dan Fae Lok (China), en Glaedelig Jul (Denemarken), Feliz Navidad (Spanje) en Nadotig Llawn (Wales).

Henk van der Horst

Overleden VGOmedia-leden

April - 28 H. Gorter (29-10-1938).

Mei - 2 A.C. Tienpont-Melger Tilmes (24-1-1925); 4 J.C. Gardien (2-8-1925); 4 R.H.J. Verheugd-Jacobs (23-12-1933); 14 J. Langewis (2-11-1925); 18 W.T. Petri (30-8-1923) 31 C.J. Ensing (24-12-1942).

Juni - 10 G.E. Houtsma-Broekhuis (16-8-1931); 10 H.C.H. de Jong-Hazes (28-9-1927); 12 G. Bannink-Huisman (22-10-1925); 21 E. Cancrinus (9-5-1919); 21 J.J. Mooibroek (23-2-1927); 23 K. Mulder(5-1-1927); 24 A.J. op 't Eijnde-van Roomen (26-9-1921); 24 J. Fienieg-van der Marel (8-5-1929); 24 L.H. Creton (4-8-1930); 29 A.C. Drappier (25-12-1931); 29 C.J. van Marle (18-10-1925).

Juli - 1 H.M. Vos (9-6-1941); 8 J.M. Verheij-van Bommel (26-7-1928); 13 G.T.J. Vermeulen (3-5-1930); (5-7-1927) A.C. Koning 29-7-2013

Augustus - 1 M. Pouw (22-11-1927); 3 M.E. van de Grift-Evers (19-7-1931); 7 E.L.J. Toorop-van Bergen (17-9-1924); 7 J. van de Kuilen (14-12-1939); 14 P.H. Kronenberg (5-5-1947); 28 A.F.C. van Valderen (24-5-1945).

September - 3 H. Pieper (29-5-1938); 8 H.J.M. van Kampen-Schröder (14-2-1940); 19 H.J. de Boer (16-3-1934); 21 C.E. Walst (3-1-1926); 29 R.M. Swanenburg (9-5-1947).

Oktober - 1 T.H. Bakkers (21-7-1941); 6 M.A.S. de Rijk-la Rooy (6-6-1920); 20 B. Linschoten (4-4-1943); 20 D. Kool (9-4-1940); 21 J.G. Alderding (14-6-1943); 22 L.T. van Damme (3-1-1941); 26 M. Geistdörfer (16-5-1927).

November - 6 C. Ober (6-11-1921); 6 T.J.M. Scholten (8-9-1934); 7 P.L.M. Stolk (28-9-1946); 9 W.J.N. Schemkes (17-1-1929); 11 W.J. Vos (26-1-1935); 15 A.C.J. Franke (16-9-1923); 17 J. Bosselaar (24-8-1928); 18 L. Karsemeijer (17-6-1932).

vervolg van pagina 7

“Uitgevers van bijvoorbeeld kranten hebben nauwelijks toegang tot videomateriaal. Ze hebben er de mensen niet voor en ook de apparatuur en de studio’s niet. Naar aanleiding van het werk van de Commissie Brinkman over Innovatie en de Toekomst van de Pers zijn we de pilot met het Nieuwsfragmenten kanaal gestart, zodat er wel beelden beschikbaar zijn. Niemand is overigens verplicht om beelden af te nemen, het staat ze vrij om andere aanbieders op te zoeken. Wij hebben in de pilot ook gemerkt dat de belangstelling voor materiaal van bijvoorbeeld Novum en ANP gelijk bleef.”

Publiek-privaat

“De NOS heeft deze dienst eenzijdig ontwikkeld”, zegt Wolswinkel. “Als het moet bijdragen aan de kwaliteit van nieuws-sites, ligt het meer voor de hand daarover in een vroeg stadium met elkaar om tafel te gaan. Bij de samenwerking tussen regionale dagbladen en omroepen gebeurt dat bijvoorbeeld wél.”

Ankersmit denkt intussen vooruit. “We zitten nu te wachten op een go of no go, maar als het doorgaat zou ik de dienst verder willen ontwikkelen. Ik wil het bijvoorbeeld makkelijker maken voor afnemers om beelden in hun eigen systeem te plaatsen en te doorzoeken. En ik zou nieuwe partijen willen toevoegen, er zijn uitgevers die er echt op zitten te wachten.”

Bas Nieuwenhuijsen

Ware vrijheid?

Een geprivilegieerde klasse, ook wel regenten genoemd, aan de bestuurlijke knoppen, geen erfelijke bestuurlijke functies, het grauw, alias het gewone volk, geen invloed op het beleid.



Zie hier de belangrijkste kenmerken van het bewind van de Ware Vrijheid,

zoals dat gedurende het eerste stadhouderloze tijdperk in de Gouden Eeuw, onder leiding van de gebroeders Johan en Cornelis de Witt werd gevoerd. De Republiek der Verenigde Nederlanden groeide onder dit bewind verder in haar rol van een belangrijke mogendheid, die uiteindelijk een flinke maat te groot zou blijken te zijn. Men sprak van "De Ware Vrijheid" omdat er een regime gevestigd was, "dat vrij was van de grillen van de prinsen van Oranje".

In het vorige nummer heb ik de aandacht gevestigd op een boek over de moordenaars van de gebroeders De Witt. Kort daarna viel mijn oog op een boek over de levens van Johan en Cornelis de Witt. Mijn nieuwsgierigheid was niet te houden. Lezen dus. Ze werden met een gouden lepel in de mond geboren. Eerst Cornelis, een paar jaar later Johan. Vader

Jacob was een regent in Dordrecht –'Hollands Eerste Stad'. Zijn zonen werden grondig voorbereid op het vervullen van publieke bestuursfuncties.

Anti-orangisten

Johan werd al jong de hoogste bestuurder van Holland – Raadspensionaris. Er was geen stadhouder. Willem II was jong gestorven en had geen beste reputatie achter gelaten. Zijn zoon, Willem III, werd een week na zijn overlijden geboren. De anti-orangisten grepen de gelegenheid aan en vormden een regime, waarin geen plaats meer zou zijn voor een erfelijk stadhouderschap.

Johan en Cornelis ontwikkelden zich tot onkreukbare, strenge, rechtlijnige bestuurders. Het belang van het vaderland, gediend volgens de richtlijnen van hun principes, ging boven alles. Bij verschillende militaire expedities toonden ze zich, als gedeputeerde op de vloot, trefzekere, onverschrokken strategen.

Toch ging niet alles goed. Johans enorme werklust, intelligentie en kennis leidde tot irritatie en afgunst bij een aantal regenten. Hij verkeek zich op de pro-Oranje stemming onder brede lagen van de bevolking.

In het rampjaar -1672 - ging het helemaal

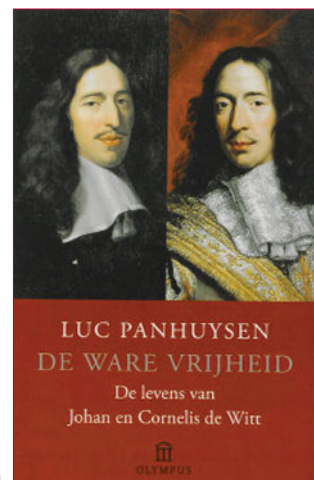
mis. De al langer aan de gang zijnde haatcampagne in een niet aflatende stroom pamfletten nam ongelooflijke vormen aan. De oorlog tegen Engeland, Frankrijk, Keulen en Munster, verliep dramatisch. Er werd een aanslag op Johan gepleegd, die hij ternauwernood overleefde en Cornelis werd in staat van beschuldiging gesteld omdat hij een plan gesmeed zou hebben de Prins van Oranje te

laten vermoorden. Hij werd in de Gevangenpoort in Den Haag vastgezet. Toen Johan, inmiddels grotendeels hersteld, zijn broer in de gevangenis kwam opzoeken, bestormden leden van schutterijen de Gevangenpoort, sleurden de beide broers naar buiten, waar ze op gruwelijke wijze werden vermoord.

In opdracht van de gemeente Dordrecht heeft Luc Panhuysen een spannende biografie van Johan en Cornelis geschreven, haar twee grootste zonen.

Barend de Rondon

Luc Panhuysen, De ware vrijheid, de levens van Johan en Cornelis de Witt. Atlas Contact (Olympus), € 19,95.





Dankbetuigingen

Hartelijk dank aan PNO voor de prachtige bloemen en aan VGOMedia voor de cadeaubon die we ontvingen t.g.v. ons 60-jarig huwelijk.

*J. Rem, J.H. Rem-Langelaar,
Hilversum*

Hierbij willen wij PNO-Media en VGOMedia hartelijk danken voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die wij op onze 60-jarige trouwdag hebben ontvangen. Zij leverden een feestelijke bijdrage aan een bijzondere dag.

*Wilant en Suzan van den Boogaard,
Hilversum*

Hartelijk dank voor de cadeaubon als verjaardagsgeschenk. Wordt zeer gewaardeerd.

*J. v.d. Valk Bouwman, oud-RNW,
Aerdenhout*

Mijn tachtigste verjaardag werd niet vergeten door VGOMedia. Hartelijk dank voor de VVV-bon. Wij zullen deze een goede bestemming geven.

Jan Beelen, Putten

Bij deze mijn hartelijke dank aan PNP en VGOMedia voor de kleurrijke bloemstukken die ik mocht ontvangen n.a.v. mijn 85e verjaardag.

Jan Ditmeijer (Omroepkoor), Laren

Zeer bedankt VGOMedia en PNO voor uw attente reactie t.g.v. mijn 75e verjaardag middels een fraaie ruiker en een cadeaubon. Ik kreeg er een fijn en warm gevoel bij.

Gilde Del Mistro, Hilversum

Blij verrast waren wij door de ontvangst van een VVV-bon ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijksjubileum. Bijzonder attent. De bon zal een gepaste bestemming krijgen.

Gré en Nico Jansen, Leiderdorp

Hiermede bedanken wij VGOMedia voor de cadeaubon die wij ontvingen voor ons 50-jarig huwelijksjubileum.

*P.M.M. Verhoeckx en
A. Verhoeckx-Oskam, Houten*

Mede namens mijn echtgenote dank ik VGOMedia voor de cadeaubon en PNO Media voor het prachtige boeket ter gelegenheid ons 50-jarig huwelijk.

Hans Nieman, Hilversum

Hartelijk dank voor de cadeaubon die we mochten ontvangen bij de viering van ons 50-jarig huwelijk. We hebben hem besteed in de boekwinkel. Om precies te zijn bij de aanschaf van 'Dit zijn de namen' van Tommy Wieringa. Prachtig boek!

Jan en Riet Fillekers, Hilversum

Hiermee danken wij u voor het mooie boeket en de VVV-cadeaubon die wij mochten ontvangen ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijk. Dit was voor ons een waardevolle attentie.

*J.E. Kruiswijk en
C.J. Kruiswijk-Gijsbertsen. Houten*

Velen is het niet gegeven om de 80-jarige leeftijd te mogen bereiken. Op deze voor mij heugelijke dag mocht ik een mooi boeket bloemen van PNO en een cadeaubon van VGOMedia in ontvangst nemen. Hartelijk dank daarvoor!

*Jan Reedijk, Hilversum,
NTS-NOS-NOB*

Wat hebben we een schitterend herfstboeket gekregen van PNO en ook een cadeaubon van VGOMedia voor ons 50-jarig huwelijk. Hartelijk dank hiervoor,

Pia en Jan van Meerten, Huizen

letwat laat door lichamelijk ongemak (de leeftijd!) en een korte vakantie wil ik u hartelijk danken voor de grote verrassingen op mijn 75e verjaardag: eerst een mooi bloemstuk en dan ook nog een cadeaubon. En dat 10 jaar na m'n pensionering en in het 'verre' Rotterdam-Feijenoord! Ik kom (helaas) niet meer dagelijks naar Hilversum en ontmoet hier, ver van 't Gooi, niet veel collega's, dan is het des te mooier om herinnerd te worden aan een lange en mooie periode in mijn leven.

Hans Fortuin, Rotterdam

Graag wil ik u hartelijk dankzeggen voor het bloemstuk en een VVV-bon, die ik mocht ontvangen met gelukwens met mijn 85e jaar.

Henk van Overeem, Blaricum

Graag wil ik PNO en VGOMedia hartelijk bedanken voor de bloemenhulde en de VVV-cadeaubon die ik ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag heb ontvangen.

Bert van der Zouw, Kamerik

Ook namens mijn echtgenote dank ik PNO en VGOMedia voor het mooie bloemstuk en de cadeaubon die wij ontvingen t.g.v. ons 60-jarig huwelijk.

G.P. Koremans, Nieuw-Loosdrecht

Hartelijk dank PNO en VGOMedia voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die wij mochten ontvangen ter gelegenheid van ons 55-jarig huwelijk.

Ootje en Harm Vonk, Vollenhove

Aan allen van VGOMedia, veel dank voor de felicitatie n.a.v. mijn 80e verjaardag. Wij hopen nog geruime tijd voort te gaan!

Herman Ottink, Hilversum

Graag wil ik u hartelijk danken voor de cadeaubon die ik van u ontving ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag. Wat een aardige attentie!

*E.M. de Cock Buning - Morison,
Bussum*



Ingezonden

Brieven aan de redactie met commentaren, suggesties, initiatieven en andere bijdragen van lezers zijn welkom. Ze zijn:

- kort en krachtig (maximaal 200 woorden)
- noemen man en paard
- halen geen oude koeien uit de sloot
- zijn ondertekend met naam en woonplaats

Geen dank

Tjonge, zoveel Dankbetuigingen in ons blad. 70-75-80 jaar. Zoveel jaar getrouwd enz. enz.

Ja, ik hoef niet te bedanken. In augustus werd ik 80 jaar en ik zag geen bloemen of zo. Kan gebeuren, nietwaar? Het overkwam mij vaker in dit leven.

Gerard de Vries, Loosdrecht (Veronica, TROS, 28 jaar omroep),

Belazerd

Wat een geweldige dekkingsgraad hebben we zomaar! Maar ik waarschuw alle pensioendeelnemers dat eind december 2013 alles weer zal kelderen want de bedoeeling blijft toch om onze pensioenen jaar in jaar uit te korten! Belazeren blijft een spannend vak waarin je met voorkennis mensen kunt belazeren waar ze bij staan. Ik word hier bijzonder onrustig van want dit gaat maar door en door en door!

Het magazine ziet er nog steeds prima en zeer informatief uit!
Ida Schouten, Emmen.

Heel hartelijk dank voor de cadeaubon ter gelegenheid van mijn 85e verjaardag. Het was 'n echte verrassing. Ook voor de prachtige bos bloemen van PNO mijn hartelijke dank. Het doet altijd goed nog niet vergeten te zijn.

J.M van Neerijnen - de Jong, Bussum

Voor de mooie bloemen en de al even attente cadeaubon van PNO en VGOMedia bij mijn 75e verjaardag: hartelijk dank.

Roelf Haan, Utrecht

Hartelijk dank VGOMedia en PNO voor het prachtige boeket bloemen en de VVV-cadeaubon die ik mocht ontvangen op mijn 85e verjaardag.

Anno Halma, Apeldoorn

Hierbij wil ik u en het PNO hartelijk bedanken voor resp. de cadeaubon en het prachtige boeket dat ik t.g.v. mijn 80e verjaardag mocht ontvangen.

Nico Leenders, Bussum

Hartelijk dank voor de cadeaubon die wij mochten ontvangen ter ere van ons 50-jarig huwelijk. Altijd leuk zo'n verrassing!

Willy en Leo Born, Hilversum

Voor de VVV-cadeaubon, die ik ter gelegenheid van mijn 80e verjaardag van u mocht ontvangen, zeg ik u hartelijk dank!

Dick Spaargaren, Huizen, oud-medewerker van de helaas ter ziele gegane Muziekbibliotheek

Graag willen we onze dank laten horen voor de forse cadeaubon die we van u ontvingen op onze 50e trouwdag. 'n Zeer gewaardeerd gebaar.

H.A. Kuypers, E.C.M. Kuypers-Fon-tijn, Huizen

Wij wilden VGOMedia en PNO bedanken voor de cadeaubon en prachtige bos bloemen t.g.v. ons 55-jarig huwelijksfeest.

Henny en Nico Tukker, Hilversum

Hartelijk dank voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die ik op mijn 80e verjaardag mocht ontvangen. Mijn waardering is groot.

Mevr. G. van de Kuilen - Raadsen, Rotterdam

Bij deze bedank ik PNO en VGOMedia voor de prachtige bloemen en de cadeaubon t.g.v. mijn 80e verjaardag. Echt een verrassing.

Ria Peek-Timmermans, Voorschoten

Mijn hartelijke dank voor jullie gelukwens ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag en voor de VVV-cadeaubon die daarmee vergezeld ging.

Jaap de Wit, Bunschoten

PNO, bedankt voor het werkelijk prachtige boeket bloemen t.g.v. mijn 80e verjaardag. VGOMedia, hartelijk dank voor de VVV-bon. Hij zal goed worden besteed.

Martin Schram, Loosdrecht

Bij deze willen wij u hartelijk danken voor de attentie in de vorm van een cadeaubon t.g.v. ons 55-jarig huwelijk.

G.P.M. van Riet, Hilversum

Betaaldata 2013

vrijdag 20 december

Betaaldata 2014

vrijdag	24 januari
dinsdag	25 februari
maandag	24 maart
vrijdag	25 april
maandag	26 mei
dinsdag	24 juni
vrijdag	25 juli
maandag	25 augustus
woensdag	24 september
vrijdag	24 oktober
dinsdag	25 november
maandag	22 december

ONVZ (PNO Zorg) enige echte 100%-restitutieverzekeraar

Restitutie en levenseinde

Actueel: in oktober stond in de krant dat ONVZ de kosten voor de nieuw opgerichte Levenseindekliniek zou gaan vergoeden. Uitgaande van de veronderstelling dat velen van ons voor onze ziektekosten bij PNO Zorg (en daarmee in feite bij ONVZ) verzekerd zijn, toog Hans Wentholt naar het ONVZ-kantoor in Houten. Met als belangrijkste vraag: 'Geldt dat dan ook voor aangesloten bij PNO-Zorg?' Hij sprak met ONVZ-beleidsmedewerker Marka van der Poel.

Om meteen met de deur in huis te vallen: het antwoord van Marka van der Poel op die belangrijkste vraag luidt een volmondig 'ja', zonder enig voorbehoud. "Niemand die bij ons verzekerd is", zegt zij, "en die zich met een verzoek tot euthanasie of hulp bij zelfdoding tot de Levenseindekliniek wendt, hoeft zich over de financiële kant zorgen te maken. Het is allemaal al ingewikkeld genoeg. Als de Levenseindekliniek*) uiteindelijk ingaat op het verzoek en het tot uitvoering brengt, dient de kliniek een declaratie bij ons in en wordt die vergoed. Net als elke ziekenhuisbehandeling waarvoor een declaratie wordt ingediend. En dat geldt dus ook voor PNO Zorg. Voor deze 100%-restitutieverzekeraar is dat in feite een vanzelfsprekendheid."

'Niet duur'

ONVZ (dat ook PNO Zorg en VvAA, Vereniging van Artsen Automobilisten onder z'n hoede heeft) is als kleine speler op de Nederlandse zorgmarkt in feite de enige die als 100%-restitutiever-



*Marka van der Poel:
...eigenzinnige beleidskeuze...*

zekeraar kan worden aangemerkt. Voor de verzekerden betekent dit onder andere dat zij wérkelijk de volledige vrijheid hebben zelf een behandelaar, ziekenhuis of kliniek te kiezen. Een eigenzinnige beleidskeuze van ONVZ, zou je kunnen zeggen. Zeker als kleine verzekeraar. "Toch zijn we niet duur", zegt Marka van der Poel. "We zijn niet de goedkoopste, maar bepaald ook niet de duurste." Zij zelf legde in 2012 het eerste contact tussen ONVZ en de Levenseindekliniek.

Onduidelijkheid

"Het beeld bestaat, zegt Van der Poel, "dat er tussen een behandelaar en een verzekeraar vóór de behandeling een contract moet

bestaan om er zeker van te zijn dat vergoeding zal plaatsvinden. Verzekeraars sluiten inderdaad contracten af met bepaalde ziekenhuizen en met andere niet. Enzovoort. Onder andere om de prijs te drukken. En daarmee de premies. Maar wij doen het anders. Wij sluiten contracten af als het moet, vermijden bureaucratie als het kan. En, kijk maar na, onze premies zijn van een gemiddeld niveau. Dat kan dus. Wij respecteren ten principale de keuze die patiënt en behandelaar samen maken. En wij vergoeden altijd. Uiteraard. En och, we zijn bereid een contract met de Levenseindekliniek te sluiten, maar het hoeft niet. We hebben inmiddels, naar ik weet, al tenminste één declaratie vergoed."

Hans Wentholt

*) De kliniek is bedoeld is voor mensen die bij de eigen huisarts met een verzoek tot euthanasie of hulp bij zelfdoding nul op rekest hebben gekregen. En ook niet naar een collega-arts zijn doorverwezen. De kliniek gaat pas tot uitvoering van een verzoek over na een zorgvuldige, tijd vergende screening en afweging. Dit alles uiteraard binnen de kaders van de wet en daarmee voldoende aan alle verplichte eisen van zorgvuldigheid.

Zie www.levenseindekliniek.nl.

Uit de Deelnemersraad

Gepensioneerden in het PNO-bestuur!



Hoewel we pas enkele maanden in functie zijn, heeft de Deelnemers-

raad van PNO Media niet te klagen over gebrek aan onderwerpen. Wat dacht u van het 'pensioenakkoord' dat maar niet rond gemaakt kan worden? Tot de meest in het oog lopende hoort ook de 'governance', dat is de manier waarop ons pensioenfonds in principe vanaf medio 2014 zal worden bestuurd. Daarbij lijkt het er op dat PNO Media afstevent op een zogenoemd paritair bestuur, d.w.z. een bestuur waarvan de leden worden aangewezen door werkgevers en vakbonden aangevuld met een directe vertegenwoordiging van de gepensioneerden.

Tevens speelt de vraag naar de grootte van het bestuur en de vraag of het pensioenfonds geleid zal worden door een onafhankelijk voorzitter, dan wel door een voorzitter die voortkomt uit een van de geledingen in het bestuur. Dat laatste lijkt op de huidige situatie waarin de functie het ene jaar door de werkgever wordt ingevuld en het andere jaar door iemand uit de vakbeweging. Over deze nieuwe bestuursvorm heeft de Deelnemersraad op 3 december advies

uitgebracht. Daarin adviseert de DR het huidige PNO-bestuur een 'paritair' bestuur bestaande uit vier werkgeversleden, vier (actieven) aan te wijzen door de vakbonden en twee gepensioneerde leden. Dit alles onder leiding van een onafhankelijke voorzitter met stemrecht.

Daar ging een stevige discussie over grootte en samenstelling aan vooraf. Als afvaardiging van de gepensioneerden wezen wij op de door de nieuwe wet geopende mogelijkheid om 25% van het bestuur uit gepensioneerde deelnemers te laten bestaan. Daarbij ging ons 'smaldeel' uit van twee door de gepensioneerden te kiezen bestuurders. Een belangrijk deel van de 'actieven' in de raad gaf aan het bij een enkele vertegenwoordiger voor de pensionado's te willen houden. Wij als direct gekozen afgevaardigden van gepensioneerden zijn tevreden met het resultaat.

Een andere belangrijke zaak is de toekomst van de advisering van PNO Media, zoals die nu onder andere via de Deelnemersraad

plaatsvindt. Als de streefdatum voor de nieuwe organisatie en daarmee ook de nieuwe manier van pensioensparen ook werkelijk gehaald wordt (wetgeving gaat soms erg traag) zou dat betekenen dat de zittingsperiode niet langer dan een jaar zal duren. In plaats daarvan wordt er dan een Verantwoordingsorgaan gevormd waarvoor dan weer verkiezingen zouden moeten worden gehouden. Er zijn echter signalen die wijzen op een verlenging van het mandaat van de huidige DR die in mei van dit jaar immers voor vier jaar gekozen was.

Natuurlijk gaat het bij iedere vergadering van de DR ook over onze financiële situatie. Daarbij is er reden voor voorzichtig optimisme. Ons basierend op wat betere cijfers over de laatste maanden hopen wij dat het eind van het jaar zonder aankondiging van een verlaging van de pensioenen bereikt kan worden.

Erik Boshuijzen, namens VGO-Media lid Deelnemersraad

*Bestuur en redactie wensen u
en de uwen een
voorspoedig 2014*



VGO's knotsgrote kerstpuzzel 2013

Zal onze nieuwe koning ook een kersttoespraak houden? De woorden in deze woordzoeker komen uit de twee laatste kersttoespraken van de toenmalige koninin Beatrix. Heeft u alle woorden gevonden, dan vormen de overgebleven letters een toepasselijke zin. De zoekwoorden staan aan elkaar geschreven in de puzzel en letters kunnen meerdere malen worden gebruikt.

Uw oplossing kunt u tot uiterlijk 24 januari 2014 opsturen naar de puzzelredactie, Louis van Hattem, Bijenmeent 10, 1218 GB Hilversum of via email naar ivanhattem@upcmail.nl. Uit de goede oplossingen worden drie prijswinnaars getrokken, die beloond worden met een cadeaubon van € 7,50.

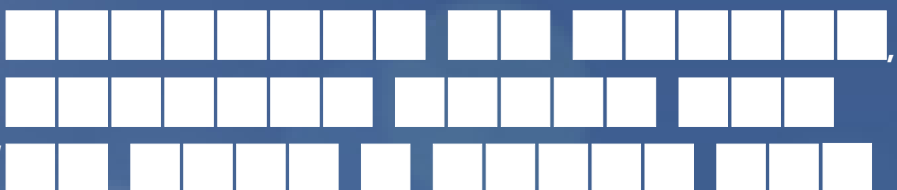
Prijswinnaars oktober 2013

W. Posno, Amstelveen
J.M. v.d. Blankenvoort-van Dam, Putten
M. Kok-Michel, Nijeholtpade, Fryslân

De oplossing was: Het is weer voorbij die mooie zomer

Idee, ontwerp en uitvoering:
Louis van Hattem

T	H	C	U	Z	D	L	E	G	N	A	L	E	B	N	E	E	M	
D	U	E	I	L	I	M	E	I	T	H	C	U	Z	F	L	E	Z	
E	I	G	D	O	O	N	Z	P	N	G	R	I	N	B	B	E	S	
O	F	I	N	Z	I	C	H	T	S	G	K	O	A	N	E	V	E	
G	L	N	N	I	N	A	A	G	E	E	M	S	V	O	O	R	B	
F	E	I	D	E	M	O	C	R	A	T	I	E	G	D	D	W	U	
R	E	D	E	R	T	R	S	S	T	S	N	E	L	E	K	K	I	
E	L	T	A	F	T	H	O	O	G	S	T	E	G	O	E	D	O	
L	K	M	I	J	H	D	D	C	V	N	G	I	R	E	K	R	E	D
E	A	A	A	D	C	E	I	E	T	T	O	L	E	R	A	N	T	
E	A	T	D	A	S	S	A	E	R	I	P	G	I	D	N	O	R	
R	R	E	N	E	T	O	A	A	H	E	U	L	E	K	I	P	P	
U	G	R	E	I	N	S	L	D	N	K	K	L	O	N	E	E	A	
T	E	I	G	N	I	N	C	I	P	E	I	J	J	S	O	T	N	H
L	Z	E	E	D	U	O	U	H	D	O	L	L	L	E	I	H	C	
U	A	I	Z	B	T	E	L	G	A	A	O	A	E	E	B	E	S	
C	M	N	E	E	E	K	T	E	O	P	R	H	E	S	G	I	N	
E	E	D	G	T	I	T	U	S	K	E	P	I	W	D	N	D	E	
G	N	I	G	I	U	T	R	E	V	O	D	E	T	U	I	E	E	
D	L	V	N	E	G	I	E	O	N	E	V	E	L	E	D	E	M	
I	I	I	Z	E	L	F	L	N	U	T	E	E	W	I	I	E	E	
E	K	D	A	G	E	N	E	K	A	W	H	N	R	I	K	T	G	
H	R	U	G	N	I	L	E	I	Z	E	B	C	Z	E	L	E	I	
R	A	D	I	E	H	G	I	R	O	H	M	A	A	S	N	S	B	
E	A	A	N	V	A	A	R	D	E	N	K	G	A	R	E	W	R	
K	M	T	G	I	D	R	A	A	V	T	H	C	E	R	D	F	E	
E	M	A	A	Z	G	A	A	R	D	R	E	V	N	L	E	P	L	
Z	O	M	G	E	S	P	R	O	N	G	E	N	R	T	O	E	O	
N	E	N	E	P	A	W	D	R	I	J	F	V	E	E	R	G	O	I
O	D	I	E	H	R	A	A	B	D	U	O	H	K	U	I	T	F	



E	G	L	A	K	N	E	L	A	P	E	B	
V	E	R	R	I	J	K	E	N	O	D	E	N
C	H	A	V	I	N	G	O	E	S	O	D	
L	O	N	R	U	S	T	R	E	M	O	I	
I	J	H	C	O	T	I	V	F	N	E	K	E
E	I	N	R	E	H	E	K	L	E	E	H	
W	T	N	O	B	E	H	E	E	R	Z	I	J
E	S	R	I	C	H	T	S	N	O	E	R	
E	W	E	O	A	A	R	D	E	R	N	V	
I	E	S	V	K	P	E	K	T	A	I	J	W
G	R	P	E	N	K	D	A	F	A	Z	E	
E	E	E	R	E	R	E	I	E	B	L	R	
L	G	C	W	R	A	O	N	O	F	E	E	
D	E	T	O	E	C	H	G	H	E	W	L	
E	L	E	N	R	H	O	D	E	E	S	D	
N	I	J	R	N	I	T	U	Z	B	L	I	G
A	K	E	E	P	I	D	R	M	E	N	D	
A	W	N	N	S	E	E	N	H	I	E	S	
S	A	A	T	N	L	N	D	V	K	K	V	
T	A	E	L	I	E	N	E	G	E	E	D	
E	R	T	H	C	I	L	A	E	R	T	I	
N	D	G	O	Z	N	A	E	B	S	E	E	
G	I	E	E	E	T	E	I	O	T	B	H	
N	G	G	M	E	K	N	D	R	M	T	K	
E	K	A	N	O	D	O	S	E	I	A	I	J
I	J	S	E	E	E	R	E	M	N	S	S	L
E	O	L	N	G	E	G	O	S	S	T	E	
O	R	T	U	N	R	L	E	M	T	E	G	
L	A	N	D	I	I	O	L	N	R	N	N	
O	S	D	E	E	T	S	Z	A	E	A	O	

aanvaarden
aarde
algemeen belang
all een
angst
armoede
basis
beheer
behoefte
bepalen
beschaving
besef
besluit
besluitvorming
betekenis
betrokkenheid
betrouwbaar
bezieling
burgers
cultureel erfgoed
dagen
democratie
doel
drijfveer
duisternis
eigen
eind
elkaar
gaat
geboren
gelden
geldzucht
gelijke rechten
gelijkgezindheid
gelijkwaardig
geloof
gemeenschap
gezamenlijk
gezegend
goede wil
grondig
hernieuwd

hoeder
hoogste goed
hoop
houdbaarheid
houden
idealen
individu
inspireren
inzicht
kennis
kern
kerstmis
kracht
land
leefbaar
leven
licht
liefde
maar
maatschappelijk
materie
medeleven
medemenselijkheid
meegaan
meer
milieu
morgen
naasten
niet
nood
ogen
omgesprongen
ongelijkheid
onrust
ons
ontplooiën
ontwikkelen
onzekerheid
ooit
ook
opdracht
openheid

over en weer
overtuiging
overwonnen
rechtvaardig
respecteren
richtsnoer
saamhorigheid
samenleving
schade
sociaal culturele
solidariteit
spel
steeds
steun
tasten
tijd
toch
toekomst
tolerantie
uit
verbinden
verdraagzaam
verrijken
voorbij
vrede
vrijheid
waken
wapenen
wederkerig
welzijn
wereld
zelf
zelfzucht
zin
zoek
zorg



Omroep-auteurs bij Uitgeverij Aspekt



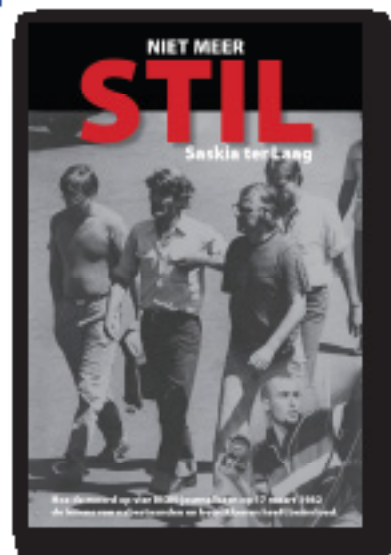
ISBN 9789461531803

€ 19,95



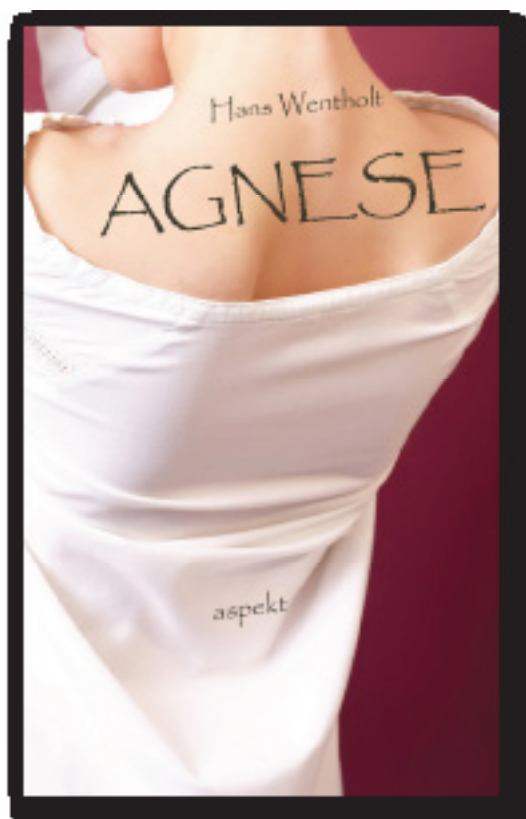
ISBN 9789461533371

€ 27,95



ISBN 9789461533944

€ 19,95



ISBN 9789461531452

€ 19,95



ISBN 9789069110277

€ 19,95

Bestellen via: info@uitgeverijaspekt.nl of www.uitgeverijaspekt.nl
Uitgeverij Aspekt | Amersfoortsestraat 27 | 3769 AD | Soesterberg